

CULTUURHISTORISCHE WAARDENKAART CENTRUM RIDDERKERK

DEFINITIEF 29 JUNI 2016

Vereniging tot bevordering, ondersteuning en instandhouding van landschappelijk en stedelijk schoon

COLOFON

Cultuurhistorische Waardenkaart Centrum Ridderkerk
In opdracht van: Gemeente Ridderkerk

Uitgevoerd door:
Stichting Dorp, Stad en Land
Adviseurs ruimtelijke kwaliteit
Groothandelsgebouw
Stationsplein 45
3001 GC Rotterdam
010 280 9445
www.dorpstadenland.nl
info@dorpstadenland.nl

Projectteam:
Peter Sikma
Suzanne Loen
Vincent Voorhoeve

Datum: 29 juni 2016

Teksten, foto's en kaarten zijn gemaakt door Dorp, Stad en Land, tenzij anders vermeld.

INHOUD

Inleiding	5
Werkwijze	5
Bewonersavond	6
Bronnen	6
Achtergrond	9
Ontstaansgeschiedenis	9
Typering onderzoeksgebied	11
Inventarisatie en waardering	17
Zeer hoog gewaardeerde structuren	18
Hoog gewaardeerde structuren	24
Redelijk hoog gewaardeerde structuren	29
Zeer hoog gewaardeerde panden	31
Hoog gewaardeerde panden	36
Redelijk hoog gewaardeerde panden	48
Conclusies en aanbevelingen	55
Conclusies	55
Aanbevelingen	55

BIJLAGEN

Waarderingstabel	
Cultuurhistorische Waardenkaart Centrum Ridderkerk (pdf)	
Cultuurhistorische Waardenkaart Centrum Ridderkerk (GIS-shapefile's)	

1. INLEIDING

Ridderkerk beschikt met de Kerksingel, de dijkprofielen, de Kerkweg en de restanten van het voormalig agrarisch landschap over een cultuurhistorisch waardevolle kern waar de historische ontwikkeling van het gebied goed afleesbaar is. In opdracht van de gemeente heeft Dorp, Stad en Land een Cultuurhistorische Waardenkaart voor het centrum van Ridderkerk opgesteld. Deze waardenkaart is een uitwerking van het Erfgoedbeleid Ridderkerk 2013 en vormt de basis voor de vertaling van dit beleid naar het bestemmingsplan. In dit hoofdstuk wordt de gehanteerde werkwijze toegelicht en is een overzicht van de gebruikte bronnen opgenomen.

WERKWIJZE

De betreffende panden en structuren zijn in 2015 vanaf de openbare weg gefotografeerd. Daarnaast is voor nadere beoordeling gebruik gemaakt van openbare bronnen zoals Google Streetview, Bing Maps en WatWasWaar. Op basis van bovengenoemd beeldmateriaal zijn de panden en elementen van een cultuurhistorische waardering voorzien.

De waardering van cultuurhistorische elementen is gebaseerd op de criteria die genoemd zijn in het document “Rekening houden met cultuurhistorische waarden” (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, juni 2012). Deze criteria zijn: zichtbaarheid, relatie met historische gebeurtenissen, gaafheid, conservering, zeldzaamheid, samenhang en context, betekenis voor de kennis over het verleden, representativiteit. De criteria zijn door DSL gerangschikt op volgorde van belangrijkheid en voorzien van toelichting ten behoeve van de toepassing en transparantie van de waardering van de elementen:

1. Ontstaansgeschiedenis: herkomst, relatie met historische gebeurtenissen, betekenis voor de kennis over het verleden.
2. Samenhang en context: ensemblewaarde, relatie met omgeving zowel fysiek als functioneel.

3. Zichtbaarheid: beleefbaarheid en invloed op de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving.
4. Zeldzaamheid: hoe uniek is het: lokaal, regionaal, nationaal.
5. Representativiteit: is het een voorbeeldig exemplaar van een type?
6. Conservering: technische kwaliteit, staat van onderhoud.
7. Gaafheid: oorspronkelijkheid, mate van vermindering.

Afbakening van het onderzoeksgebied, zoals aangeleverd door de gemeente Ridderkerk.

De totaalwaardering van elk element resulteert in de waarde ‘redelijk hoog’, ‘hoog’ of ‘zeer hoog’. In de bijlage is een tabel opgenomen waarin is aangegeven welke criteria op de verschillende cultuurhistorische elementen van toepassing zijn. Bij 5, 6 of 7 toepasselijke criteria heeft het element zeer hoge cultuurhistorische waarde, bij 3 of 4 criteria hoge cultuurhistorische waarde en bij 1 of 2 criteria redelijk hoge cultuurhistorische waarde.

Tot slot zijn de cultuurhistorisch waardevolle panden en structuren van een beschrijving voorzien. De beschrijving bestaat uit enkele feitelijke gegevens (o.a. locatieaanduiding, ouderdom, functie, etc.), een beschrijving van de kenmerken van het pand of de structuur, een waardering, de relevante waarderingscriteria en een toelichting op de waardering. Bij het bepalen van de ouderdom en het adres is gebruik gemaakt van gegevens uit de BAG.

BEWONERSAVOND

Op woensdag 3 februari 2016 is de werkwijze en een conceptversie van de waardenkaart aan bewoners gepresenteerd. Voor deze bijeenkomst waren alle bewoners uit het onderzoeksgebied door de gemeente uitgenodigd. Er waren ruim 30 bewoners bij de avond aanwezig. De bewoners kregen tijdens deze bijeenkomst de mogelijkheid om te reageren op de inventarisatie en waardering. Waar nodig is de waardering en zijn de beschrijvingen in dit rapport naar aanleiding van deze reacties aangepast.

BRONNEN

Bij het opstellen van de cultuurhistorische waardenkaart zijn van de volgende bronnen gebruik gemaakt.

Documenten:

- Erfgoedbeleid Ridderkerk (2013)

- Cultuurhistorie Molensteeg 34, 36 en omgeving: Inventarisatie en waardering (Dorp, Stad en Land, 2014)
- Cultuurhistorische objecten: IJsselmonde en Eiland van Dordrecht (Landschapsbeheer Zuid-Holland, 2011)
- Groen Kaart (Gemeente Ridderkerk, 2013)
- Jongere bouwkunst en stedenbouw 1800-1945: Ridderkerk (Provinciaal Bestuur van Zuid-Holland, 1995)
- Rekening houden met cultuurhistorische waarden (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012)

Websites:

- bagviewer.kadaster.nl
- www.eilandijsselmonde.nl
- www.geschiedenisvanzuidholland.nl
- www.watwaswaar.nl

“Nadat de Riederwaard in 1373 werd overspoeld werd de loop van de Donkersloot naar het oosten verlegd en kreeg de naam ‘Merwede’.”

Manuscriptkaart vervaardigd door Jan Potter, 1584 (www.geschiedenisvanzuidholland.nl)

2. ACHTERGROND

De geïnterpreteerde cultuurhistorisch waardevolle panden en elementen staan niet op zichzelf. Het zijn sporen van de ontwikkelingsgeschiedenis van Ridderkerk die teruggaat tot de negende eeuw na Christus. Een cultuurhistorische waardering is daarom alleen mogelijk als kennis wordt genomen van en rekening wordt gehouden met deze geschiedenis. Aan de hand van historisch kaartmateriaal en verschillende documenten zoals het Erfgoedbeleid Ridderkerk 2013 is een korte beschrijving van de ontstaansgeschiedenis en een typering van het onderzoeksgebied opgesteld.

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Eerste bewoning (800 - 1373 n. Chr.)

Ridderkerk is ontstaan op veengrond die vanaf de negende en tiende eeuw werd bewoond. Vanaf die tijd werd begonnen met de ontginning van het gebied waardoor het veen drastisch inklonk. Om het gebied tegen het buitenwater te beschermen legde men in de elfde en twaalfde eeuw dijken en kaden aan. Zo ontstonden het eiland Rhoon, de Zwijndrechtse Waard en de Riederwaard (samen: IJsselmonde). Het water vormde echter niet alleen een bedreiging voor de bewoners van IJsselmonde, zij was met de visserij ook een belangrijke inkomstenbron.

In de Riederwaard werd Riede, voorloper van het huidige Ridderkerk, gesticht. De naam van dit plaatsje wordt voor het eerst in historische bronnen uit 1105 genoemd.

Overstroming en inpoldering (1373 - 1448 n. Chr.)

De Riederwaard werd middels een getijdenkreek, de Donkersloot, van de naastgelegen Alblasserwaard gescheiden. Nadat de Riederwaard in 1373 werd overspoeld werd de loop van de Donkersloot naar het oosten verlegd en kreeg zij de naam 'Merwede' (nu: de Noord). De tussengelegen gorzen werden halverwege de zeventiende eeuw bedijkt. Zo ontstonden de polders Donkersloot, Woude, Het Zand en de Kerkepolder. Deze polders liggen hoger dan de oudere Reijerwaardse polders, aangezien dit gebied langere tijd is opgeslibd.

“Tot aan de twintigste eeuw breidde Ridderkerk zich langs de Ringdijk, de Molendijk, de Lagendijk en de Havenkade uit.”

Topografische militaire kaart 1881
(www.watwaswaar.nl)

Nadat de Riederwaard in de veertiende eeuw voor de vierde keer was overstroomd werd de waard opnieuw ingepolderd. In 1404 kwam Oud Reijerwaard gereed, in 1441 Nieuw Reijerwaard. De polders liepen in 1421 met de Sint Elisabethsvloed nog eenmaal onder water. In 1424 werd zij defintief bedijkt.

Oud en Nieuw Reijerwaard waren aanvankelijk twee afzonderlijke polders. Zij werden gescheiden bemalen, eerst met behulp van windmolens, later met behulp van stoomgemalen en elektrische gemalen. Beide polders werden in lange stroken, haaks op de dijken verkaveld. De boerderijen werden aan de uiteinden van de stroken, langs de dijken gebouwd. De percelen werden ingezet voor akkerbouw danwel veeteelt. Vanaf de negentiende eeuw kreeg de tuinbouw een groter aandeel in de Reijerwaard.

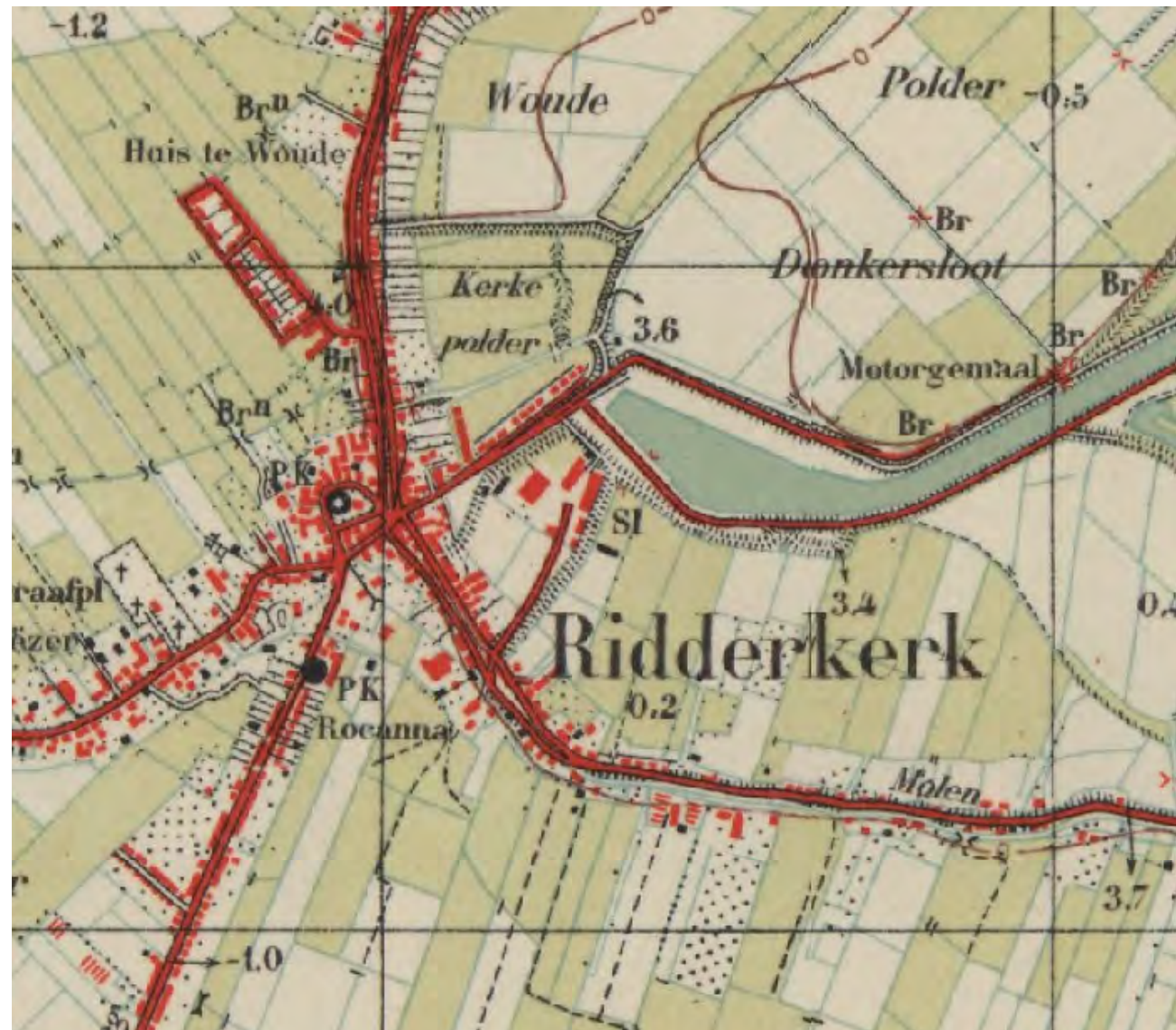
Van Riede tot Ridderkerk (1448 n. Chr. - heden)

Met het opnieuw inpolder van de Riederwaard werd ook het dorp Riede opnieuw opgebouwd. Vanaf dan heet Riede Ridderkerk. Op de plek van een 11e eeuwse voorganger werd in 1448 de huidige Singelkerk gebouwd. De kerk bevond zich in de polder Nieuw Reijerwaard op de plek waar de Lagendijk, Molendijk en Ringdijk bij elkaar kwamen. Rond de kerk verschenen woningen en boerderijen. Ten oosten van de kerk werd de Voorstraat aangelegd (Sint Jorisstraat) waar de notabelen woonden. Tot aan de twintigste eeuw breidde Ridderkerk zich uit langs de Ringdijk, de Molendijk, de Lagendijk en de Havenkade uit. Vanaf de twintigste eeuw werden de polders rond het historische centrum bebouwd. De eerste uitbreidingen vinden plaats langs de Kerkweg en tussen de Hovystraat, de Talmastraat, de Doctor Kuyperstraat en de Blaak. Na de oorlog steeg het aantal inwoners dat in Rotterdam werkte, waardoor de vraag naar woningen toenam en Ridderkerk verder werd uitgebreid.

Tot 1931 liep de Ridderkerkse haven tot aan de Ringdijk, ter hoogte van de huidige Havenstraat. Gezien het verzanden van de haven is het deel tussen de polder Donkersloot en de Ringdijk gedempt. Het resterende gedeelte van de haven werd uitgebreid. In de jaren '60 verloor ook dit deel van de haven haar functie.

TYPERING ONDERZOEKSGBIED

In het onderzoeksgebied komen een aantal historische (landschappelijke en stedenbouwkundige) lijnen bij elkaar: de Lagendijk, de Ringdijk, de Westmolendijk, de Blaak en de Kerkweg. Een groot deel van de cultuurhistorisch waardevolle elementen bevinden zich langs één van deze lijnen.

“Vanaf de twintigste eeuw werden de polders rond het historische centrum bebouwd.”

De ringdijk (Ringdijk en Westmolendijk)

De ringdijk beschermt de oosten van de polders Oud- en Nieuw Reijerwaard en vormde aanvankelijk de scheiding tussen de Riederwaard en de Alblasserwaard. Op het punt waar de Lagendijk op de ringdijk aansluit is de oude kern van Ridderkerk gebouwd. Van hieruit is Ridderkerk langs de ringdijk uitgebreid. De ringdijk is met de naastgelegen Benedenrijweg en Molensteeg daarmee een van de tastbare herinneringen aan de inpolde- ringsgeschiedenis van Ridderkerk.

De Lagendijk

De Lagendijk vormt de scheiding tussen de polders Oud Reijerwaard en Nieuw Reijerwaard. In het centrum van Ridderkerk is deze dijk niet langer herkenbaar. Ten westen van de begraafplaats en als de Sint-Jorisstraat is deze dijk wel zichtbaar.

De Blaak

De Blaak, voorheen een kreek, loopt licht slingerend door het voormalige polderlandschap en is duidelijk herkenbaar op het historische kaartmateriaal (zie de afbeeldingen op pagina 12 en 14). Twee restanten van de kreek zijn als plantsoen in het naoorlogs stedelijk gebied opgenomen.

De Kerkweg

De Kerkweg was de verbinding van Ridderkerk met Rijsoord. Tussen 1900 en 1934 werd langs de Kerkweg gebouwd en is daarmee de eerste vooroorlogse uitbreiding van Ridderkerk.

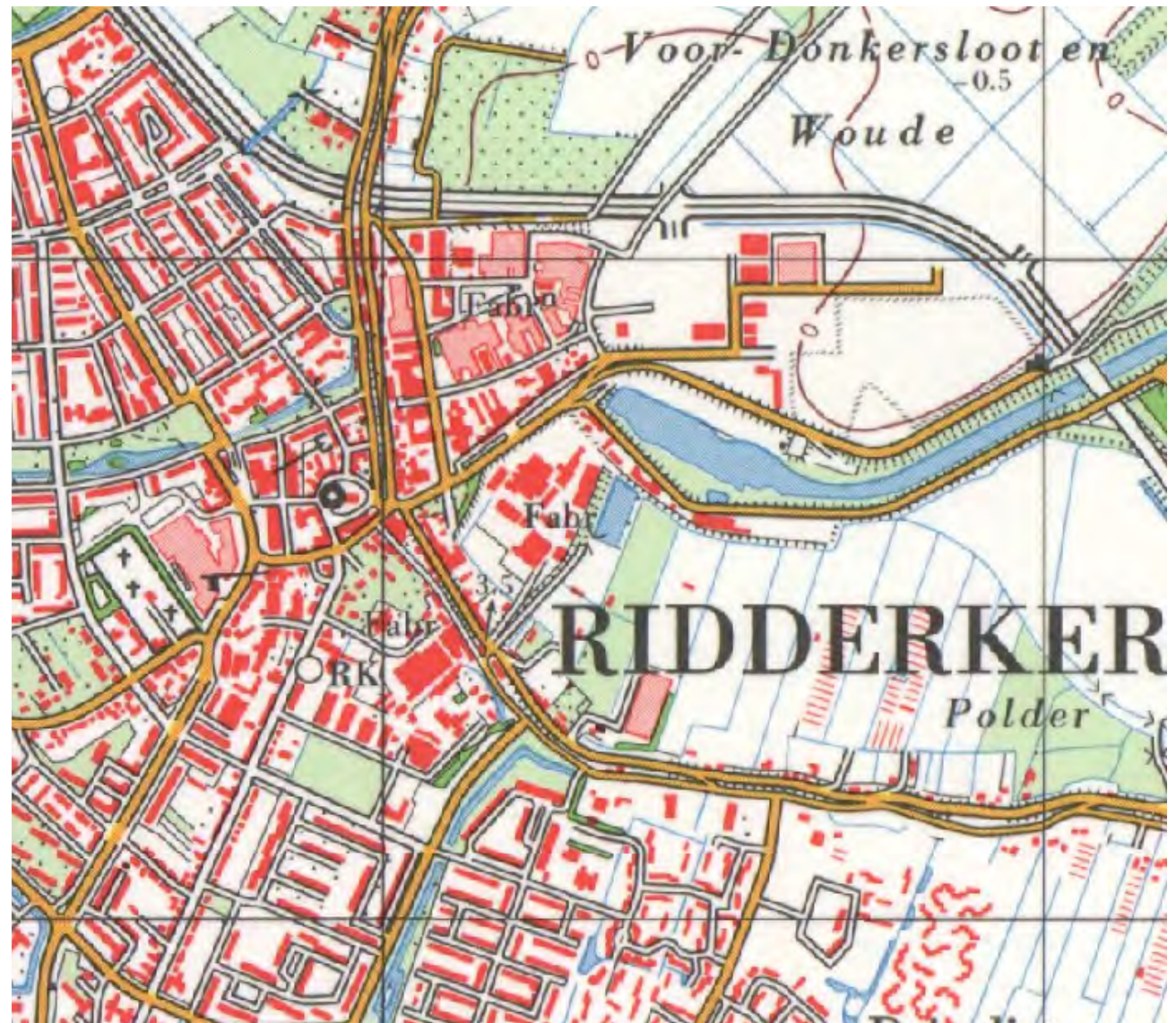
De Kerksingel

Hoewel de Kerksingel geen lijn in het landschap is kan zij hier niet onbenoemd blijven. Alle bovengenoemde lijnen komen bij de Kerksingel samen. Daarmee is zij het hart van de historische kern van Ridderkerk. De Kerk-singel telt 13 Rijksmonumenten en één gemeentelijk monument, waarmee de cultuurhistorische waarde van de singel buiten kijf staat.

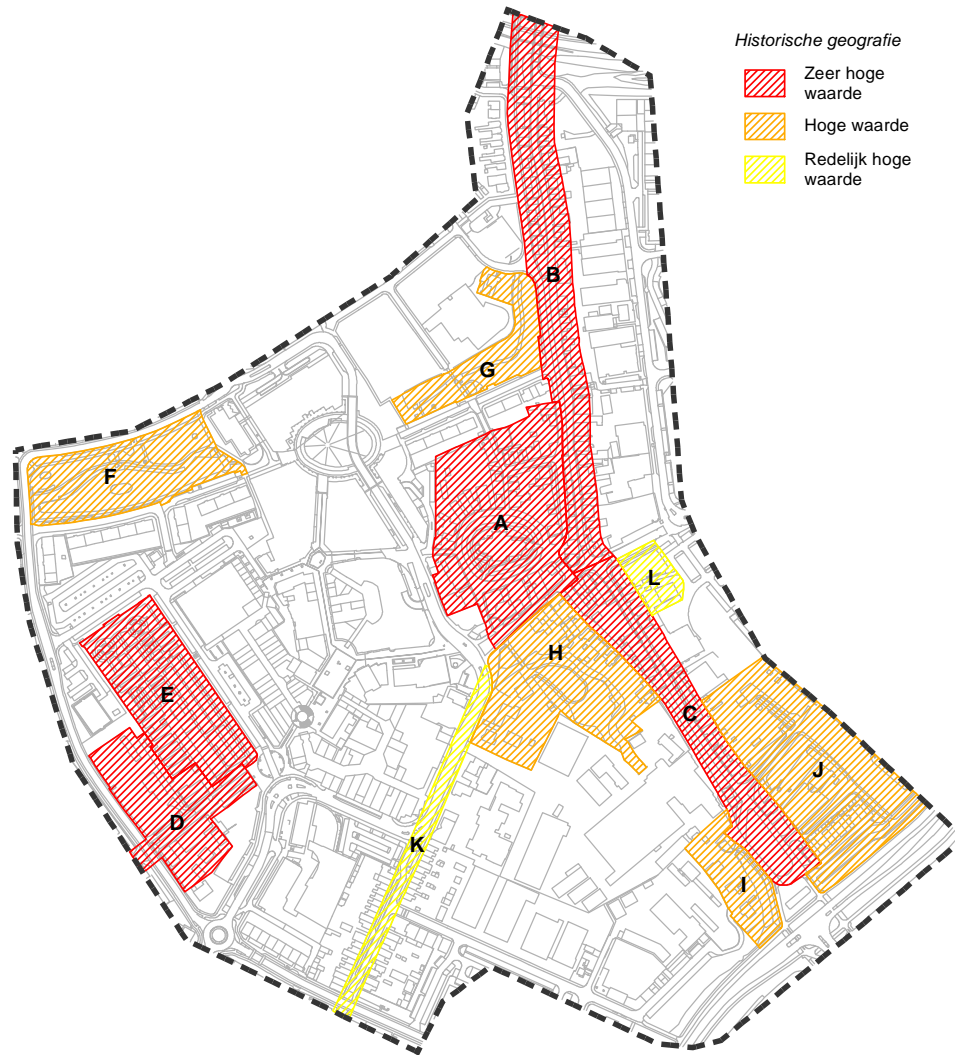
Alle bovenstaande lange lijnen zijn als cultuurhistorisch waardevolle structuur nader beschreven en van een waardering voorzien in hoofdstuk 3.

“Na de oorlog steeg het aantal inwoners dat in Rotterdam werkte, waardoor de vraag naar woningen toenam en Ridderkerk verder werd uitgebreid.”

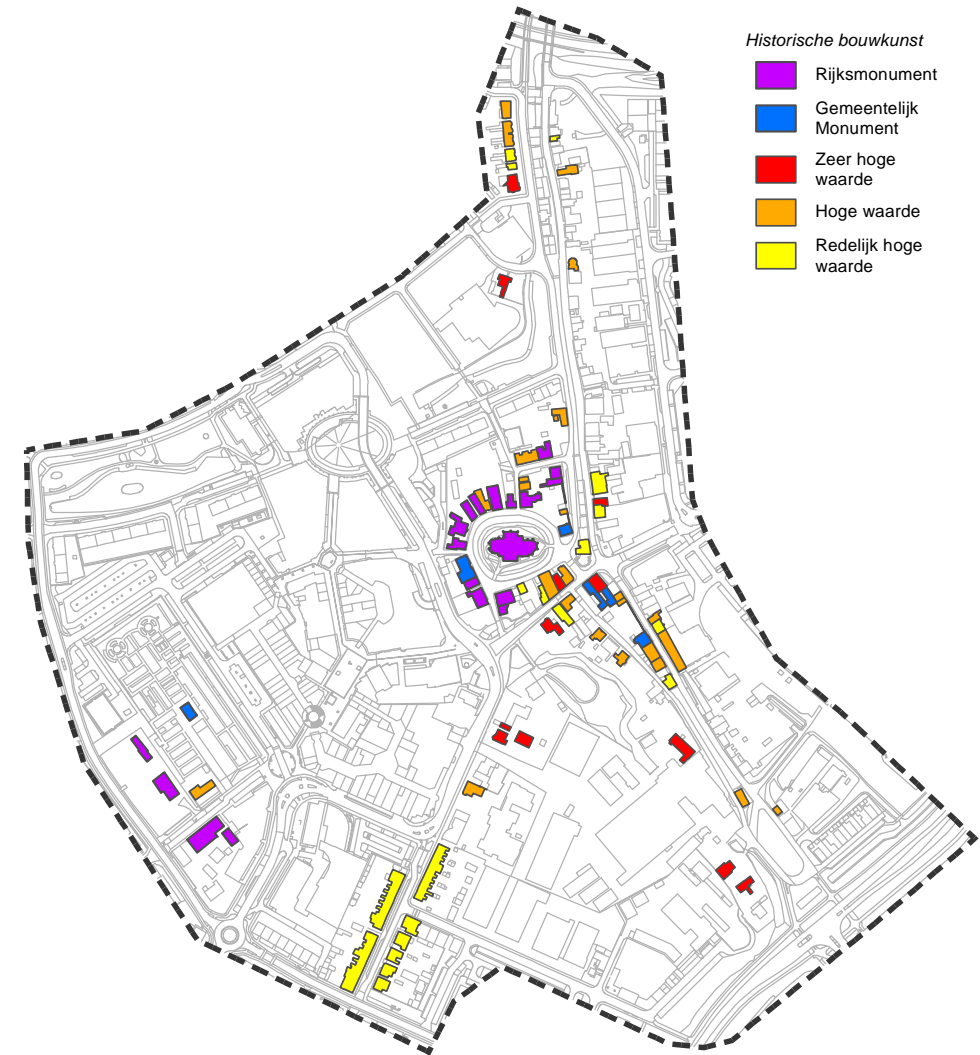
Topografische kaart 1989 (www.watwaswaar.nl)

Waardenkaart: historische geografie

Waardenkaart: historische bouwkunst

3. INVENTARISATIE EN WAARDERING

Uit de inventarisatie blijkt dat 12 structuren en 46 panden cultuurhistorische waarden hebben. Nadat deze van een waardering zijn voorzien (zie hoofdstuk 1 voor de waarderingssystematiek en de bijlage voor de bijbehorende tabel) zijn de panden en structuren beschreven. De beschrijvingen en een overzicht van de inventarisatie zijn in dit hoofdstuk opgenomen.

Het bovenstaande heeft geresulteerd in een cultuurhistorische waardenkaart die als bijlage bij dit rapport is gevoegd. Hiernaast is de cultuurhistorische waardenkaart uitgesplitst in twee waardenkaarten, één met historische geografie en één met historische bouwkunst. Bij historische geografie gaat het om landschappelijke, groene en stedenbouwkundige structuren. Bomen, beplanting, trappen en andere objecten die van belang zijn voor de historisch geografische structuren zijn in de beschrijving van de structuur benoemd en niet apart op de waardenkaart weergegeven. Bij historische bouwkunst gaat het om panden en andere bouwwerken zoals tuinmuren.

De paarse vlakken betreffen Rijksmonumenten, de blauwe vlakken gemeentelijke monumenten. De rode vlakken betreffen zeer hoog gewaardeerde panden en structuren, de oranje vlakken betreffen hoog gewaardeerde panden en structuren en de gele vlakken redelijk hoog gewaardeerde panden en structuren. De landschappelijke en stedenbouwkundige structuren zijn met een letter op de kaart weergegeven. Deze letter correspondeert met de letter bovenaan de beschrijvingen van de structuren.

De Rijks- en gemeentelijke monumenten worden in dit onderzoek niet opnieuw beschreven. Voor een beschrijving en waardering wordt verwezen naar de monumentenlijst.

ZEER HOOG GEWAARDEERDE STRUCTUREN

A. KERKSINGEL

Oorspronkelijke/huidige functie: Kerkhof en kerktuin
 Elementen: Singel, kerktuin, bruggen
 Bepanting: Rode beuken, leilinden, struiken, groene oever, monumentale tuinbepanting
 Periode: 15e eeuw (singel en omringende bebouwing)

Beschrijving: Op de plek van de 11de eeuwse voorganger werd in 1448 de huidige Singelkerk gebouwd. Rond de kerk verschenen woningen en boerderijen. De Kerk singel met kerktuin omgeven door historische bebouwing vormt een monumentaal ensemble. Een smalle singel scheidt de kerk met de kerktuin van de omringende bebouwing. De singel heeft aan de kerkzijde een groene beschoeide oever met rode beuken (welke gelijk van vorm en afmeting zijn) en aan de pleinzijde een harde gemetselde kade. Hardstenen goten voeren water van het wegdek naar de singel af. De kerktuin wordt op de koppen ontsloten door twee gemetselde bruggen met gietijzeren balustrade en hekwerken. Kade, bruggen en wegdek bestaan uit rood-bruin genuanceerde klinkers en vormen een samenhangend geheel.

De omringende bebouwing bestaat uit een min of meer gesloten gevelwand met pandsgewijze invulling die regelmatig wordt onderbroken door stegen en paden tussen de huizen waar de eenduidige klinkerbestrating wordt doorgezet. Tussen Kerk singel nr. 9 en nr. 11 bevindt zich een tuin met monumentale bomen. De be-

bouwing bestaat uit individuele eenlaagse panden met een kapverdieping. Nokrichtingen zijn zowel in langs- als in dwarsrichting georiënteerd. De gevelwand verspringt zo nu en dan licht zodat een privestoept ontstaat waarvan op enkele plaatsen leilinden zijn geplaatst. Tussen de Schoutstraat, Benedenrijweg en de Blaak bevindt zich historische bebouwing met een agrarisch karakter. De bebouwing kent een meer open karakter van (voormalige) boerderijen, bijgebouwen en erven. Rooilijnen verspringen en de losse bebouwing, deels omzoomd met groene erven, is afwisselend dwars of langs georiënteerd. Tussen Benedenrijweg 9 en Kerk singel ontstaat door de gemetselde tuinmuren tussen de panden, een meer aaneengesloten gevelwand. In de tuin van Benedenrijweg nr. 7 bevindt zich een monumentale plataan, in de Kerksteeg bevindt zich een rij leilinden.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zeldzaamheid, zichtbaarheid, representativiteit, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde door de relatie met de ontstaansgeschiedenis van Ridderkerk; door de samenhang tussen het ensemble van Kerk singel en omringende (agrarische) historische bebouwing; zeldzaam en uniek exemplaar voor Ridderkerk en omgeving; door de zichtbare gaafheid en staat van conservering van het ensemble met de eenduidige materialisering van de singel; door de invloed op de ruimtelijke kwaliteit.

B. DIJKLINT RINGDIJK EN BENEDENRIJWEG

Oorspronkelijke functie: Voormalige zeedijk / waterkering

Huidige functie: Geen waterkerende functie meer

Elementen: Dijklint, polderweg, dijktrappen

Bepanting: Ringdijk: Linde, Esdoorn (*Acer pseudo-platanus*), linde, leilinden, groene dijktaaluds; Benedenrijweg: Hollandse iep (Wredei)

Periode: ca. 1100 – ca. 1500

Beschrijving: De Ringdijk is van oorsprong een voormalige hoge zeedijk. Het deel van deze dijk in de oude kern van Ridderkerk heeft geen verzaard profiel omdat het geen waterkerende functie meer heeft. Het profiel komt het dichtst bij het oorspronkelijke profiel maar is in de loop der jaren ook steeds aangepast. De bebouwingsstructuur aan de westelijke zijde van het dijklint is in loop der tijd aangetast waardoor een grote opening is ontstaan tussen Ringdijk nr. 15 en nr. 17. De dijk heeft een smalle weg op de kruin en steile taluds. Binnendijkse taluds zijn steiler dan de buitendijkse, de binnendijkse gronden zijn lager gelegen dan de buitendijkse. Binnendijks aan de voet van de dijk op polderniveau bevindt zich de Benedenrijweg. Drie stenen dijktrappen verbinden het dijk- en polderniveau met elkaar. Het groene grastalud is beplant met esdoorn en leilinden. De kruising van de Sint Jorisstraat met de Ringdijk wordt ter hoogte van Ringdijk nr. 1 gemarkeerd door een monumentale linde. Van Ringdijk nr. 1 t/m nr. 15 is het lint aan twee zijden bebouwd. Tussen nr. 15 t/m nr. 17 is aan de westelijke zijde van het lint een grote opening in de bebouwing

ontstaan. Hierdoor is er vrij zicht over de Blaak en de historische bebouwing aan de Benedenrijweg. De resten van de windaangedreven stellingmolen De Korenaar (nr. 64) staan op deze zichtlijn. Twee trappen geven vanaf de Benedenrijweg toegang tot de kruin van de dijk. Vanaf de nr. 17 t/m nr. 27 kent het dijklint weer een tweezijdige bebouwing. Tussen nr. 27 en nr. 29 bevindt zich wederom een kleine opening met een stenen dijktrap. In de privetuin op het talud van nr. 27 bevindt zich een monumentale prunus.

De bebouwing aan de Ringdijk kent een verscheidenheid aan vormen. De min of meer gesloten gevelwanden zijn afwisselend aaneen gebouwd dan wel met kleine openingen, doorgangen en/of stenen trappen tussen de panden. De typische dijkbebouwing van overwegend eenlaagse of tweelaagse individuele panden met kap is gebouwd op en aan de dijk, en tweelaags met kap onderaan de dijk. Kaprichtingen zijn overwegend in langsrichting georiënteerd, een enkele keer ook in dwarsrichting. Typerend zijn de ongelijkvloerse overgangen tussen dijk en woningen die zijn ontstaan door inklinking en ophoging van het dijkprofiel. De overgangen worden op verschillende manieren gemaakt. De overgang naar het niveau van de dijk kruin wordt middels een verdiepte voorstoep met treden gemaakt of middels een gelijkvloerse voorstoep. Bij de gelijkvloerse voorstoep verdwijnt een deel van de voorgevel onder de aanaarding.

Tussen de Ringdijk en de Benedenrijweg, vanaf

Benedenrijweg nr. 8 t/m Ringdijk nr. 29, bevindt zich aan de zijde van Ringdijk typische tweezijdig ontsloten dijkbebouwing. Aan de Benedenrijweg zijn enkele eenlaagse panden met kap rug-aan-rug gebouwd met panden aan de achterliggende dijk. De westelijke zijde van de straat, tussen Benedenrijweg nr. 43 t/m nr. 63, is een rij met iepen aangeplant. Aan deze westelijke zijde van de straat staan enkele individuele, woningen en rijwoningen met voortuinen. Gedeeltelijk zijn de lage gemetselde tuinen nog intact. De bomen en voortuinen verschaffen de straat een groen karakter. De bebouwing is overwegend tweelaags, een enkele eenlaags, met kap. Kaprichtingen zijn overwegend in de langsrichting, een enkele in dwarsrichting georiënteerd. Vanaf de kruising met de Blaak tot aan de Kerksingel kent de bebouwing een meer open karakter van historische bebouwing van (voormalige) boerderijen, bijgebouwen en erven. Rooilijnen verspringen en de losse bebouwing, deels omzoomd met groene erven, zijn afwisselend dwars of langs georiënteerd. Richting de Kerksingel krijgt de structuur door gemetselde tuinen tussen de panden een meer aaneengesloten karakter.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, gaafheid.* Van zeer hoge waarde door de relatie met de waterstaatkundige en ontginningsgeschiedenis van Ridderkerk; door de samenhang tussen dijk en de dijkbebouwing; door de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de structuur; door het relatief gave dijkprofiel.

C. DIJKLINT WESTMOLENDIJK EN MOLENSTEEG

Oorspronkelijke functie: Voormalige zeedijk / waterkering
 Huidige functie: Geen waterkerende functie meer
 Elementen: Dijklint, polderweg, poldersloot, dijktrap
 Beplanting: Westmolendijk: grastalud, Linden en Prunus (in tuinen), Esdoorn (*Acer pseudoplatinus*), Essen, Populier
 Periode: ca. 1100 – ca. 1500

Beschrijving: De Westmolendijk maakt onderdeel uit van de voormalige hoge zeedijk de Ringdijk. Het gedeelte van deze dijk in Ridderkerk heeft geen verzaagd profiel omdat het geen waterkerende functie meer heeft. Het profiel komt het dichtst bij het oorspronkelijke profiel maar is in de loop der jaren ook steeds aangepast. Vanaf Molensteeg nr. 34 tot de kruising met de Donkerslootweg bevindt zich aan de voet van de dijk resten van een watergang die 'De Kulk' wordt genoemd. De naam kulk kan verwijzen naar kil of kreek. Op historische kaarten is te zien dat deze watergang hoger gelegen was dan het polderniveau en waarschijnlijk deel uitmaakte van het boezemsysteem.

De dijk heeft een smalle weg op de kruin en steile taluds. Binnendijkse taluds zijn steiler dan de buitendijkse, de binnendijkse gronden zijn lager gelegen dan de buitendijkse. Binnendijks bevindt zich de Molensteeg. Aan de zuidgevel van Westmolendijk 14 bevindt zich een stenen dijktrap. De bebouwing bestaat uit individuele pandsgewijze invulling. Bij de entree van het lint op de hoek met de Havenstraat bevindt zich

een open groene ruimte op de hoek met de Havenstraat welke het groene en dorpse karakter én zicht op de historische kern versterkt. Vanaf de kruising met de Sint Joristraat heeft de dijkbebouwing een open karakter, dit is in de loop der tijd ontstaan. Van nr. 4 t/m nr. 14 heeft het lint een meer aaneengesloten gevelwand. Tussen nr. 6 en nr. 8 bevindt zich een gemetselde tuinmuur. Monumentale tuinbeplanting en het zicht op het achterliggende plantsoen verschaft de dijk hier een dorps en groen karakter. Tussen nr. 14 en nr. 16 is de bebouwingsstructuur meer gefragmenteerd. Hier is in de loop der tijd aan de westelijke zijde een opening in de bebouwing ontstaan met zicht op het Trelleborg terrein (Verlengde Kerkweg nr. 15). Het open grastalud is beplant met esdoorn en essen. Ook aan de oostelijke zijde van de dijk wordt de straatwand onderbroken waar de (niet historische) bebouwing van nr. 41 die onderaan de dijk is gesitueerd. Tussen nr. 81 en nr. 97 is vanaf de dijk zicht op tuinen en erven onderaan de dijk met resten van de slotenverkaveling en een agrarisch karakter. Richting de Donkerslootweg is de dijk afgegraven. Een dubbele dijkwoning (nr. 16 en nr. 18), een solitaire dijkwoning (nr. 97) aan resp. de binnenzijde en buitenzijde van de dijk en een hoge populier markeren het einde van dit dijklint in de oude kern van Ridderkerk.

De bebouwing aan de Westmolendijk bestaat uit typische dijkbebouwing met een verscheidenheid aan vormen. De bebouwing is afwisselend aaneen gebouwd met openingen tussen de bebouwing. Deze sparingen

in de straatwand bieden zicht op tuinen, erven en bebouwing onderaan de dijk. Overwegend eenlaagse individuele panden met kap, gebouwd op en aan de dijk, en tweelaags met kap onderaan de dijk. Kaprichingen zijn overwegend in langsrichting georiënteerd, een enkele keer ook in dwarsrichting. Typierend zijn de ongelijkvloerse overgangen tussen dijk en woningen die zijn ontstaan door inklinking en ophoging van het dijkprofiel. De overgangen worden op verschillende manieren gemaakt. De overgang naar het niveau van de dijkkrui wordt middels een verdiepte voorstoep met treden gemaakt of middels een gelijkvloerse voorstoep. Bij de gelijkvloerse voorstoep verdwijnt een deel van de voorgevel onder de aanaarding. Dit is o.a. het geval bij het pand van nr. 37 - 39.

De Molensteeg kent aan de zijde van de Westmolen-dijk typische twee-zijdig ontsloten dijkbebouwing afwisselend aaneen gebouwd dan wel met doorgangen en openingen tussen de bebouwing. De pandsgewijze bebouwing bestaat uit eenlaagse en tweelaagse panden met kap en rug-aan-rug gebouwde panden aan bebouwing van de achterliggende dijk. Aan de westelijke zijde van de Molensteeg wordt de historische bebouwing gekenmerkt door afwisselende een- en tweelaagse bebouwing met kap. De bebouwing en kappen zijn in de Molensteeg afwisselend langs- en dwars georiënteerd. De rooilijn verspringt licht en biedt aan beide zijden van de straat ruimte aan erven en (kleine voor-) tuinen die, tezamen met enkele monumentale bomen in de tuinen tussen nr. 16 en nr. 18 en het doorzicht

naar het achterliggende plantsoen, de straat een groen karakter verschaffen.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering.* Van zeer hoge waarde door de relatie met de ontginnings - en waterstaatkundige geschiedenis van Ridderkerk en de samenhang tussen dijk en de dijkbebouwing; door het relatief gave dijkprofiel; door de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de structuur en het landelijke en groene karakter.

D. DIJKLINT LAGENDIJK

Oorspronkelijke functie: Polderdijk en waterkering
 Huidige functie: Geen waterkerende functie meer
 Elementtype: Dijklint, erven en sloot
 Beplanting: Linden, monumentale bomen, begraafplaats, groene erven/boerentuin
 Periode: ca. 1400

Beschrijving: De polderdijk Lagendijk verdeelt de Riederwaard in de twee gescheiden polders Oud en Nieuw Reijerwaard met beiden een eigen kavelrichting. Door inklinking is het dijkniveau naar beneden gezakt en het hoogteverschil tussen dijk en polderniveau gereduceerd. De Lagendijk liep door tot aan de Sint Jorisstraat maar is ter plaatse van het stadscentrum door transformatie grotendeels verdwenen.

Aan de noordzijde, zijde polder Nieuw Reijerwaard, staat de agrarische bebouwing op de poldervloer. Deze zijde van de Lagendijk heeft een groen, historisch en landelijk karakter. Op de hoek van de Riederhof en de Lagendijk bevindt zich de historische begraafplaats met monumentale bomen die de entree van de Lagendijk markeert. Een bermsloot met groene oevers (gedeeltelijk overkluisd) scheidt de dijk van de erven van de (voormalige) boerderijen van Lagendijk nr. 52 en nr. 60. Toegang tot het erf geschiedt via de overkluising. De historische agrarische bebouwing staat op enige afstand tot de dijk en sloot in een groene setting van grasweide en boerentuin. Aan zuidzijde, zijde polder Oud Reijerwaard, ligt de bebouwing op/aan de dijk met de verkavelingsrichting evenwijdig aan de Lagen-

dijk. De oriëntatie van gevels en kappen individuele panden is afwisselend langs en dwars georiënteerd. De lange gevel van een voormalige stal Lagendijk nr. 103 vormt een groot deel van de meer dichte straatwand. Zowel aan de west- als oostzijde van de Lagendijk bepalen de open groene erven met hagen, tuinen, weiden en bomen de kruising met de Frans Halsstraat.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering.* Van zeer hoge waarde door de relatie met de ontginnings- en waterstaatkundige geschiedenis van Ridderkerk en de relatie met de groenstructuur en de voormalige agrarische bebouwing en door de zichtbaarheid en beleefbaarheid daarvan.

E. BEGRAAFPLAATS RUSTHOF

Oorspronkelijke functie: Begraafplaats met oorlogsgraf
 Huidige functie: Begraafplaats met oorlogsgraf
 Element: Begraafplaats, oorlogsgraf
 Beplanting: Linde, esdoorn, treurbeuk, rode beuk, cypres, beuken- en taxushagen
 Periode: ca. 1930

Beschrijving: De begraafplaats uit ca. 1930 is aangelegd na de brand van de Singelkerk in 1920. Deze kerk had een kerkhof welke na de brand verloren is gegaan. Op historisch kaartmateriaal toont het perceel, voor het werd ingericht als begraafplaats, kenmerken van een hof of tuin. Nader onderzoek zou hier duidelijkheid over kunnen scheppen.

De begraafplaats is aangelegd in gemengde stijl met kenmerken van de landschapsstijl en geometrische stijl. De hoofdopzet is geometrisch met lange grindpaden in de richting van de onderliggende slotenstructuur. Een monumentale middenas wordt gevormd door een laan van treurbeuken welke de hoofdtoegang met de aula verbindt. De aula is een gemeentelijk monument. Aan weerszijden van de paden bevinden zich de grafvelden. Deze zijn ruim van opzet en groen. Lage beukenhagen, kleine cypressen en sierbomen markeren de paden en grafvelden. De begraafplaats wordt omzoomd door hoge hagen en monumentale bomen als linden, esdoorn en cypres. Rechts van de ingang bevindt zich een monumentaal oorlogsgraf. Begraafplaatsen kenden meestal 3 verschillende klassen

grafvelden van voor naar achter. In het voorste eerste klasse zijn de is fraaiër aangelegd en de graven zijn groter en ruimer dan de verder gelegen grafvelden van lagere klassen.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, conservering, gaafheid.* Van hoge waarde door de relatie met de sociale geschiedenis van Ridderkerk; door de ensemble waarde van de begraafplaats zelf en in samenhang met de omgeving; door de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de structuur; de goede technische staat en gaafheid van delen van het ensemble.

HOOG GEWAARDEERDE STRUCTUREN

F. DE BLAAK (VAN KONINGINNEWEG TOT BURGERMEESTER DE ZEEUWSTRAAT)

Oorspronkelijke functie: Kreek en poldersloot
 Huidige functie: Stadswater, parksingel
 Elementtype: Watergang
 Beplanting: Plataan, Cypres wilg, treurwilg, gemengd bosplantsoen (op eilandjes) groene oevers met grasweide en rietkragen.
 Periode: ca. 1400 (inpoldering polder Nieuw Reijerwaard)

Beschrijving: De waterloop De Blaak, die loopt van Zwaantje naar Ridderkerk, was van oorsprong een kreek in het waddegebied dat aan de inpoldering voorafging. De Blaak is bij de inpoldering als poldersloot in het waterstelsel opgenomen. Ter hoogte van het Koningsplein is De Blaak onderbroken en verdwenen. Ten oosten van het centrum is de waterloop weer zichtbaar.

Dit deel van De Blaak langs de Rembrandtweg is vormgegeven als een parksingel. De parksingel heeft kenmerken van landschapstijl door de slingerende paden, watergang en eilandjes en kenmerken van de rationele na-oorlogse tuinstadstijl. De licht slingerende waterloop omzoomd door zachte groene oevers met rietkragen en wilgen en treurwilgen is ontworpen in landschapstijl. Cypressen en platanen zijn als laanbomen geplant aan respectievelijk de Rembrandtzijde en de Jonkheer van Karnebeekwegzijde. Deze passen in de na-oorlogse tuinstadstijl.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zeldzaamheid, zichtbaarheid.* Van hoge waarde door de relatie met het oorspronkelijke dynamische krekenschap en de ontginnings- en waterstaatkundige geschiedenis van Ridderkerk; door de samenhang tussen water en polderstructuur; door de zeldzaamheid van zichtbare kreekrestanden; door de positieve invloed van de water-groenstructuur op de ruimtelijke kwaliteit.

G. DE BLAAK (VAN WILLEM DRESSTRAAT TOT BENEDENRIJWEG)

Oorspronkelijke functie: Kreek en poldersloot
 Huidige functie: Stadswater, parksingel
 Element: Watergang
 Bepanting: Wilg, treurwilg, italiaanse populier, groene oevers met grasweide en rietkragen,
 Periode: ca. 1400 (inpoldering polder Nieuw Reijerwaard)

relatie met het oorspronkelijke dynamische krekens-landschap en de ontginnings - en waterstaatkundige geschiedenis van Ridderkerk; door de samenhang tussen water en polderstructuur, door de zeldzaamheid van zichtbare kreekrestanten; door de positieve invloed van de water-groenstructuur op de ruimtelijke kwaliteit.

Beschrijving: De waterloop De Blaak, die loopt van het Zwaantje naar Ridderkerk, was van oorsprong een kreek in het wadengebied dat aan de inpoldering voorafging. De Blaak is bij de inpoldering als poldersloot in het waterstelsel opgenomen. Door transformatie van het gebied is de structuur van de parksingel is op dit tracé aangetast. De waterloop wordt opgenomen in de planontwikkeling.

Ter hoogte van het nieuwe stadscentrum is De Blaak onderbroken en verdwenen. Ten oosten van het centrum is de waterloop weer zichtbaar. Dit traject van De Blaak langs de Blaak is vormgegeven als een parksingel. De parksingel, met de licht slingerende waterloop omzoomd door zachte groene oevers met rietkragen, wilgen en grote treurwilgen, heeft kenmerken van de landschapstijl. De waterloop maakt ter hoogte van de Ringdijk een bocht en vormt daarbij een deel van de erfbegrenzing van de voormalige schoolmeesterwoning aan de Dr. Kuiperstraat nr. 1.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zeldzaamheid.* Van hoge waarde door de

H. HISTORISCHE GROENSTRUCTUUR VERLENGDE KERKWEG/SINT JORISSTRAAT/MOLENSTEEG

Oorspronkelijke functie: Erven
 Huidige functie: Plantsoen, tuinen en erven
 Elementen: Plantsoen, erven, tuinen, watergang, brug
 Beplanting: Linden, esdoorn, treurwilg, fruitbomen, gemengd bosplantsoen, sierbeplanting
 Periode: ca. 1960 (plantsoen)

Beschrijving: Op de hoek van de Verlengde Kerkweg, Sint Jorisstraat en Molensteeg bevindt zich een historische groenstructuur van tuinen, erven en een plantsoen bebouwd met individuele historische bebouwing. In deze groenstructuur bevindt zich een fragment van een oude sloot die aan de voet van de Westmolendijk langs de Molensteeg lag. Deze watergang wordt de Kulk genoemd en maakte vermoedelijk deel uit van het polder-boezemsysteem. Vanaf het terrein van de Firma Trelleborg (Verlengde Kerkweg nr. 15) is de watergang nu deels verdwenen en waarschijnlijk overkluisd. De sloot vormt nu de grens tussen de privetuinen, erven en het plantsoen.

Het plantsoen is via een pad vanaf de Sint Jorisstraat middels een brug, met gietijzeren sierbalusters, over de watergang bereikbaar. Het pad wordt aan weerszijden gemarkeerd door drie hoge linden. Het plantsoen, ontstaan uit voormalige boerenerven, heeft kenmerken van de landschapsstijl door de meanderende waterpartij en de sierlijke toegangsbrug met lindenlaantje. De beplanting bestaat uit enkele fruitbomen (waaronder een rode sterappel), mogelijk aangeplant als erf/boerentuin beplanting, en gemengd bosplantsoen. De

omringende tuinen van de woningen aan de Molensteeg worden door de watergang gescheiden van het plantsoen maar vormen met hun tuinbeplanting en monumentale bomen een samenhangende groenstructuur. Aan de Verlengde Kerkweg manifesteert de groenstructuur zich via tuinen met sierbeplanting van enkele historische woningen.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid.* Van hoge waarde door de relatie met de agrarische geschiedenis van Ridderkerk; door de samenhang van de groenstructuren met de historische bebouwing; door het behoud en de versterking van de landelijke en dorpse karakter van Ridderkerk; door de positieve invloed van de groenstructuur op de ruimtelijke kwaliteit die ook vanaf de Westmolendijk beleefbaar is.

I. ERVEN AAN DE MOLENSTEEG

Oorspronkelijke functie: Erven en agrarische bebouwing
 Huidige functie: Tuinen, erven en woningen
 Element: Watergang, erven, brug
 Beplanting: Linde, treurwilg, lariks, , wilg, gemengde sierbeplanting, groene slootoevers, rietkragen
 Periode: ca 1400 - 1900

Beschrijving: De historische (agrarische) bebouwing onderaan de Westmolendijk aan de Molensteeg wordt begrensd door een sloot. De sloot gelegen aan de voet van Westmolendijk en de bocht van de Vondellaan is een restant van een oude poldersloot. Deze watergang wordt de Kulk genoemd en maakte vermoedelijk deel uit van het polder-boezemsysteem.

Ter hoogte van het terrein van de Firma Trelleborg is deze sloot nu deels verdwenen. Ten noorden van het terrein komt de sloot weer tevoorschijn. Via een brug over de sloot, met zachte groene oevers worden de erven met historische bebouwing ontsloten.

Enkele grote solitaire bomen als Lariks, Treurwilg en Linde markeren de erven en de bocht van de Vondellaan en Molensteeg. De sloot, beplanting, erftoegang en erfinrichting heeft het ensemble een landelijk karakter behouden.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid.* Van hoge waarde door behoud van landelijke karakter/agrarische geschiedenis van

Ridderkerk; door behoud van historische waterstructuur; door samenhang tussen bebouwing en water- en groenstructuur; door de positieve invloed van de water- en groenstructuur op de ruimtelijke kwaliteit.

J. RESTANT SLAGENLANDSCHAP WESTMOLENDIJK/DONKERSLOOTWEG

Oorspronkelijke functie: Erven, agrarische bebouwing, slotenpatroon
 Huidige functie: Tuinen, erven en woningen
 Elementtype: Verkavelingsstructuur
 Beplanting: Linde, Treurwilg, Acer, Els, kraak- en schietwilg, populier en gemengde sierbeplanting, groene slootoevers met rietkragen
 Periode: ca 1400 - 1900

Beschrijving: Restant van de oude verkavelingsstructuur van erven met historische (agrarische) bebouwing en nog zichtbaar slotenpatroon.

De bebouwing kenmerkt zich door solitaire of aaneengebouwde eenlaagse bebouwing met kap op of aan de dijk met erven en bijgebouwen onderaan de dijk. Tussen de percelen bevinden zich nog enkele sloten, resten van het oorspronkelijke slotenpatroon, dwars op de dijk. De sloten met zachte grasoevers worden omzoomd door rietkragen en schiet- en/of kraakwilg.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, zeldzaamheid.* Van hoge waarde door zichtbaarheid van de agrarische geschiedenis van Ridderkerk; de samenhang tussen bebouwing op dijkniveau en sloten op polderniveau; door nog aanwezige ontginnings- en slotenpatroon; door de positieve invloed van de water- en groenstructuur op de ruimtelijke kwaliteit.

REDELIJK HOOG GEWAARDEERDE STRUCTUREN

K. POLDERWEG KERKWEG/VERLENGDE KERKWEG

Oorspronkelijke functie: Polderweg
 Huidige functie: Straat
 Elementtype: Polderweg
 Beplanting: Enkele leilinden in voortuinen
 Periode: polderweg ca 1400; bebouwing overwegend ca. 1900

Beschrijving: De Kerkweg is een oude plattelandsweg of landpad die, aansluitend aan de Verlengde Kerkweg, vroeger Rijsoord met Ridderkerk verbond. Op historisch kaartmateriaal is te zien hoe de Verlengde Kerkweg geflankeerd werd door twee sloten. Nader onderzoek zou uit kunnen wijzen of dit ook het geval was met de Kerkweg zelf. Dit zou het huidige relatief brede profiel van de Kerkweg kunnen verklaren.

De Kerkweg is aan weerszijden bebouwd met hoofdzakelijk vroeg 20e-eeuwse eenlaagse woonbebouwing met kap. De bebouwing vormt een nagenoeg gesloten gevelwand met onderbrekingen voor smalle paden tussen de bebouwing naar de achterliggende tuinen en erven. Aan beide zijden heeft de Kerkweg een doorgaande rooilijn, op enkele verspringingen na. Tussen de gevelwand en de stoep bevindt zich een ondiepe zone, de privestoep of voortuin, die in een enkel geval beplant is. Deze ruimte voor de woning wordt met lage hekwerken begrensd. De bebouwing bestaat overwegend uit samenhangende korte rijtjes, twee-onder-een-kapwoningen en een enkele vrijstaande woning.

Kappen zijn in de langsrichting georiënteerd.

De Verlengde Kerkweg kent aan oostelijke zijde losse bebouwing met ruime voortuinen. De groene setting van de historische bebouwing (zoals Verlengde Kerkweg 13 en 21), in samenhang met de historische groenstructuur van het aanpalende plantsoen geven het geheel een voornaam dorps karakter.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, zichtbaarheid.* Van redelijk hoge waarde door de relatie met de (ontginnings-) geschiedenis van Ridderkerk; door de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de structuur; door de samenhang tussen straat en bebouwing en de positieve invloed ervan op de ruimtelijke kwaliteit en dorpse groene karakter van Ridderkerk.

L. PLANTSOEN HAVENSTRAAT

Oorspronkelijke functie: Havenkade en bekken
 Huidige functie: Plantsoen
 Elementtype: Plantsoen
 Beplanting: Grasveld, Acacia
 Periode: ca. 1400 - 1935

Beschrijving: Op historische kaarten is te zien dat op de locatie van het huidige plantsoen onderaan de dijk een haven was gesitueerd die, via een geul of kreek, tussen de buitendijkse zandplaten en op- en aanwasen, de kern van Ridderkerk directe verbinding gaf tot de rivier De Noord. Vanaf 1850 zijn op de historische kaarten duidelijk havenbekkens met kaden te zien. De buitendijkse platen en gronden worden ingepolderd waardoor de loop van de watergang tussen haven en rivier, die de Ridderkerksche haven wordt genoemd, vast wordt gelegd. Vanaf 1935 is te zien dat de haven wordt gedempt en verder van de kern een grotere haven met kortere verbinding naar de rivier is aangelegd

Gezien vanaf de Havenstraat, biedt het open plantsoen een blik op de anders verborgen historische kern en het dijkprofiel van Ridderkerk. Hierdoor ontstaat een uitnodigende entree tot de historische kern die echter door het aanpalende parkeerterrein en bebouwing aan de noordzijde van de Havenstraat wordt ontsierd (foto onderaan: Google streetview).

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context.* Van redelijk hoge waarde door de relatie met ontstaansgeschiedenis en de rol van en relatie tot de

voormalige haven hierin en door de samenhang tussen de historische kern, het zichtbare dijkprofiel en de openheid van de buitendijks gelegen voormalige gedempte haven.

ZEER HOOG GEWAARDEERDE PANDEN

BEDENRIJWEG 43-45 (ONEVEN)

Oorspronkelijke functie: Postkantoor
Huidige functie: Woning
Bouwjaar: 1942

Beschrijving: Hoekwoning op samengestelde plattegrond. Baksteentraditionalisme met invloed van het Nieuwe Bouwen. Serre met balkon aan achterzijde, erker aan zijgevel, erker met entreeportiek aan voorzijde. Tweelaags met kap, nok parallel aan de Bedenrijweg. Geel metselwerk (trasraam boerengrauw), halfsteensverband. Kunststeen lateien boven gevelopeningen en als sierband. Samengestelde kozijnen met glas-in-lood bovenlichten, originele voordeur.

Overstekend zadeldak met blauwgesmoorde tuile du nordpannen Gemetselde nokschuursteen. Overstekende, omlopende brede bakgoten. Rondom een originele gemetselde tuinmuur met buisreling (foto: Google streetview).

Bijzonder kenmerk: Originele tuinmuur.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering.* Van zeer hoge waarde door de markante verschijningsvorm (hoekpositie, ensemble met nr. 45), door de tamelijk unieke architectuur met originele elementen en door de historie als voormalig postkantoor.

DOCTER KUYPERSTRAAT 1

Oorspronkelijke functie: Schoolwoning
Huidige functie: Woning
Bouwjaar: ca. 1920

Beschrijving: Vrijstaande woning op samengestelde plattegrond, deels onderkelderd. (Vrijstaande garage zonder cultuurhistorische waarde.) Interbellumarchitectuur: baksteentraditionalisme met art déco-invloed. Eenlaags met kapverdieping en gevelverhoging aan voorzijde, achterzijde twee lagen. Links een aanbouw waarboven balkon met open siermetselwerk. Rood metselwerk, sierwerk rondom gevelopeningen en in kopgevel, sporen van oorspronkelijke buitenluiken.

Vereenvoudigde kozijnen en vensters. Samengesteld omlopend dak met rode dakpannen. Brede, geprofileerde witte bakgoten.
Bijzonder kenmerk: Originele tuinmuur met art déco-penanten.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, zichtbaarheid, representativiteit, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde door de cultuurhistorische relatie met de gesloopte (links) naastgelegen Dr. Kuyperschool; door de vrije ligging en het markante samengestelde volume en door de sobere baksteenarchitectuur met passende ornamenten.

MOLENSTEEG 34

Oorspronkelijke functie: Woongedeelte boerderij
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: 1927 (bouwtekening)

Beschrijving: Vrijstaand eenlaags samengesteld volume met kapverdieping, deels onderkelderd. Baksteentraditionalisme met moderne invloeden. Meeontworpen terras, waarboven klein balkon. Entreeuilifel met bordes en bloembakken. Origineel voegwerk. Siermetselwerk in trasraam, bij kozijnen, entree en in geveltop. Grotendeels originele kozijnpartijen met (boven)lichten waarin glas-in-lood. Luiken. Zaddeldak met rode keramische pannen. Originele dakkapellen. Gemetselde schoorsteen. Omlopende brede bakgoten.

Grotendeels origineel interieur. Aangebouwde stal/schuur gesloopt. Smeedijzeren entreehekken (ca. 1900) op brug (tongewelf, landhoofden gele ijssels-teen).

Bijzonder kenmerk: Gevels in sierlijk metselwerk

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde door de cultuurhistorie van de agrarische geschiedenis; als onderdeel van boerderij-complex aan een historische watergang en vanwege de unieke bouwstijl met origineel interieur.

MOLENSTEEG 36

Oorspronkelijke functie: Zomerhuis bij boerderij
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: 1783 (gevelsteen), linkerdeel 1900

Beschrijving: Vrijstaand eenlaags samengesteld volume onder zaddeldaken. Rechts aankapping (mogelijk voormalig karnhuisje). Traditioneel-ambachtelijke bouwstijl. Tuitgevel pleisterwerk met geprofileerde schouderstukken. Natuursteen gevelsteen. Muurankers. Linker volume: gele ijsselsteen, origineel voegwerk. Siermetselwerk boven kozijnen. Cementplint. In linker volume originele kozijnen en schuifvensters. Gebakken pan. Gemetselde schoorsteen. Lijstgoot. Bijzonder kenmerk: Gevelsteen.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering.* Van zeer hoge waarde vanwege de cultuurhistorie: de agrarische geschiedenis en de ouderdom, vanwege de stedenbouwkundige waarde als onderdeel van boerderijensemble aan historische watergang, vanwege de traditioneel-ambachtelijke bouwstijl incl. originele details.

RINGDIJK 14

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Dijkwoning, links vrijstaand. Eenlaags samengesteld volume met kapverdieping. Traditioneel-ambachtelijke bouwstijl. Lijstgevel met in- en uitzwenkingen. Rode baksteen. Siermetselwerk boven kozijnen en als gevelbeëindiging. Kunststenen waterslagen. Gepleisterde plint. Zijgevel van gele ijsselsteen met muurankers. Originele kozijnen met luiken. Schuifvensters met glas in lood bovenlichten, op etage kruiskozijnen met luikspinning en vensters met roedenverdeling. Afgewolfd zadeldak met blauw-

gesmoorde pannen. Gemetselde schoorstenen. Rijk geprofileerde kroonlijst.
 Bijzonder kenmerk: Gemetselde keermuren met siersmeedwerk bij beëindiging privéstoeep.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde als gaaf dijkhuis met originele details en markante kozijnen. Van historische waarde door (originele) verdiepte ligging t.o.v. de (verhoogde) dijk.

SINT JORISSTRAAT 3, 5

Oorspronkelijke functie: Winkels met bovenwoningen
 Huidige functie: Bedrijfsruimte met bovenwoningen
 Bouwjaar: ca. 1875

Beschrijving: Twee geschakelde woningen, links vrijstaand. Nr. 3 eenlaags volume, nr. 5 tweelaags. Kappen. Centraal ligt een entreenis. Gepleisterde voorgevel (lijstgevels) met neoclassicistische invloed. Sierstucwerk rond gevelopeningen en lijsten. Gepleisterde plint in blokverband. Zijgevel van ijsselsteen met passende vernieuwde kozijnen en ramen. Nr. 5 origineel dubbel schuifraamkozijn met getoogde bovendorpels onder gedecoreerde boog, beneden een eenvoudig etalagekozijn met houten rolluikkast. Nr. 3 afgewolfd

zadeldak. Passende dakkapellen. Getimmerde bakgoot. Nr. 5: dakschild aan voorzijde. Blauwgesmoorde pannen.

Bijzonder kenmerk: Sierstucwerk.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde als markant ensemble in historische straatwand. Zeldzame gepleisterde gedecoreerde voorgevels getuigen van voormalige winkelnering.

SINT JORISSTRAAT 4

Oorspronkelijke functie: Bedrijfsruimte met bovenwoning

Huidige functie: Bedrijfsruimte met bovenwoning

Bouwjaar: ca. 1915, kerndatum mogelijk ouder

Beschrijving: Tweelaags met vliering. Neorenaissance.

Tuit/trapegevel met hoek'torentjes'. Zie bouwkundige samenhang met Benedenrijweg 1/Sint Jorisstraat 2.

Rode baksteen met contrasterend siermetselwerk.

Natuursteen gevel beëindiging en ornamenten. Sierankers.

Passend vernieuwde ramen, ijzeren roosvenster.

Zadeldak met blauwgesmoorde kruispannen.

Bijzonder kenmerk: Kleurig siermetselwerk.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde als onderdeel van markant ensemble in historische straatwand. Rijk gedecoreerde gevel als getuige van voormalig bedrijfspand.

SINT JORISSTRAAT 15

Oorspronkelijke functie: Woning

Huidige functie: Woning

Bouwjaar: 1913

Beschrijving: Vrijstaande woning, tweelaags op samengestelde plattegrond. (Links aangebouwde garage met overstek zonder cultuurhistorische waarde.)

Baksteenarchitectuur met invloeden neorenaissance en Jugendstil. Rood metselwerk, grotendeels origineel voegwerk. Linker helft voorgevel en achterdeel rechter zijgevel voorzien van gevelbeëindiging met gestucte geprofileerde lijst. Siermetselwerk en boogvulling boven gevelopeningen. Natuursteen waterslagen. Trapeziumvormige erker met balkon, balkonhek in originele

uitvoering. Originele (dubbele) kozijnen. Schuiframen met glas-in-lood. Entreeluifel met bordes en bloembakken. Afgeplat omlopend schilddak met blauwgesmoorde pannen. Zinken (geprofileerde) randen. Geprofileerde bakgoot op consoles. Hoog opgaand groen. Bijzonder kenmerk: Originele erker- en balkonpartij.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde door de vrije ligging en het markante samengestelde volume, het sierlijke metselwerk met originele details.

VERLENGDE KERKWEG 13

Oorspronkelijke functie: Woning met bijgebouwen
Huidige functie: (Bedrijfs)woning met bijgebouwen
Bouwjaar: ca. 1930

Beschrijving: Vrijstaande woning, deels tweelaags op samengestelde plattegrond, deels onderkelderd. (Carport zonder cultuurhistorische waarde.) Achterzijde eenlaagse aanbouw met balkon. Links een klein en daarachter een fors vrijstaand origineel bijgebouw met pannenkop. Invloeden chaletstijl en Jugendstil. Rood metselwerk. Siermetselwerk als fries onder dakgoot. Kunststeen lateien en waterslagen. Trapeziumvormige erker met balkon, balkonhek in originele detaillering. Natuurstenen bordes (twee treden) met originele voor-

deur waarboven glas in lood spleetvensters. Samengesteld overstekend dak, blauwgesmoorde pannen, windveren. Originele dakkapellen. Gemetselde schoorsteen. Geprofileerde bakgoot op consoles. Tuinmuur van origineel metselwerk waartussen smeedwerk. Monumentale bomen.

Bijzonder kenmerk: Originele tuinmuur.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, zichtbaarheid, representativiteit, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde door de vrije, kenmerkende ligging en de bijgebouwen, door het markante samengestelde volume, door de gevelversieringen en originele details.

VERLENGDE KERKWEG 15 (LINKS VAN MOLENSTEEG 20)

Oorspronkelijke functie: Bedrijfsgebouw
Huidige functie: Bedrijfsgebouw (Trelleborg)
Bouwjaar: ca. 1950

Beschrijving: Wederopbouwarchitectuur met moderne invloeden. Rechthoekig bouwwerk (links één travee in dezelfde stijl aangebouwd). Nok parallel aan Molensteeg. Tweelaags op verhoging/kelder. Bordes waarop uitgebouwde glazen entreepartij met betonnen steekkap. Grauwrode baksteen, (kettingverband, origineel voegwerk). Terracotta gevelplastic. Deels originele kozijnpartijen (hout met staal), etagekozijnen langsgevel rondom afgebiesd met beton/pleisterwerk. Overstekend flauw hellend zadeldak met keramische

pannen. Blinde dakkapel, gemetselde nokschoorsteen. Bakgoten op consoles met sierbeugel en stang. Bijzonder kenmerk: Sint Joris en de draak (terracotta plastic).

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, zichtbaarheid, zeldzaamheid, conservering, gaafheid.* Van zeer hoge waarde door de unieke architectuur en de grote gaafheid van het exterieur, incl. gevelplastic. Blickvanger vanaf Westmolendijk en Molensteeg.

HOOG GEWAARDEERDE PANDEN

BENEDENRIJWEG 1/SINT JORISSTRAAT 2

Oorspronkelijke functie: Complex van winkel(s) en woning(en)
 Huidige functie: Bedrijfsruimte (horeca) en woning
 Bouwjaar: ca. 1915/1920

Beschrijving: Complex op samengestelde plattegrond. Zie bouwkundige samenhang met Sint Jorisstraat 4. Eenlaags met kapverdieping. Op de hoeken een gevelverhoging en een kopgevel. Neoclassicisme met chaletinvloeden. Rood-oranje metselwerk, sierwerk rondom gevelopeningen en in speklagen. Aangepaste kozijnpartijen. Overstekend samengesteld mansarde-dak met blauwgesmoorde dakpannen en geprofileerde

bakgoot.
 Bijzonder kenmerk: Gesneden 'hangwerk' bij kopgevel.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, conservering.* Van hoge waarde door de markante ligging op de hoek van zowel de Sint Jorisstraat als de Kerkring, door de het gevarieerde samengestelde volume en door de markante architectuur met passende ornamenten.

BENEDENRIJWEG 15-17 (ONEVEN)

Oorspronkelijke functie: Reeks woningen en klompenmakerij
 Huidige functie: Woningen en bedrijfsruimte
 Bouwjaar: ca. 1815

Beschrijving: Vrijstaand complex, links begrensd door tuin. Samengestelde plattegrond. Entree(kop)gevel nr. 15 haaks op de straat, entree nr. 17 (langsgewel) idem. Eenlaags met kapverdieping. Ambachtelijk traditionalisme. Geel metselwerk, sierwerk boven enkele gevelopeningen. Muurankers. Deels uitgebroken en aangepaste kozijnpartijen. Deels overstekende zadeldaken, blauwgesmoorde dakpannen en getimmerde bakgoot

op geprofileerde klossen. Dakkapellen.
 Bijzonder kenmerk: Mogelijk eertijds meerdere 'eenkamer'woningen.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering.* Van hoge waarde door de deels vrijstaande ligging, samenhang met ensemble van historische (agrarische)bebouwing en het markante silhouet, door het samengestelde volume en het ambachtelijk metselwerk.

BENEDENRIJWEG 53-59 (ONEVEN)

Oorspronkelijke functie: Woningen
 Huidige functie: Woningen
 Bouwjaar: 1939-1942

Beschrijving: Vier geschakelde woningen. Gespiegeld rond getoogde onderdoorgang naar achtertuinen. Tweelaags met kap. Nok parallel aan de straat. Baksteentraditionalisme met enige invloed modernisme. Trapeziumvormige erkers geflankeerd door meeontworpen bloembakken. Erkerdaken lopen door als entreelufigel. Voorgevel felrode baksteen in halfsteensverband, trasraam roodbruin. Originele voordeuren (nr. 53 en 55). Glas-in-lood bovenlicht boven entreelufigels. Overstekend schilddak met rode opnieuw verbeterde

holle pannen. Gemetselde schoorstenen. Uitgetimmerde, iets omlopende bakgoot. Originele gemetseld tuinmuurtjes met buisreling (nr. 53 bezit erfafscheiding van gebogen buis in arabeskenmotief, ca. 1950) (foto: Google streetview).

Bijzonder kenmerk: Glas-in-lood bovenlichten.

Motivering: *Samenhang en context, zeldzaamheid, conservering*. Van hoge waarde door de originele bouwstijl en als tamelijk zeldzaam woningtype voor die periode.

BENEDENRIJWEG 61-63 (ONEVEN)

Oorspronkelijke functie: Woningen
 Huidige functie: Woningen
 Bouwjaar: ca. 1935

Beschrijving: Twee-onder-een-kapwoningen. Baksteentraditionalisme met enige invloed Delftse school. Gespiegeld. Tweelaags met kap. Nok hoofddak parallel aan de straat. Tuitgevels met schouderstukken boven entrees. Aanbouw achterzijde onder lessenaarsdak. Felrode baksteen in halfsteensverband. Nr. 63 origineel voegwerk. Getoogde portieken met siermetselwerk en originele blankhouten voordeur. Rechthoekige erker aan linker zijgevel. Rechterzijde: vensters met glas-in-lood. Zadeldak en steekkappen (voor en achter)

met rode opnieuw verbeterde holle pannen. Gemetselde centrale nokschoorsteen. Lijstgoot op consoles. Originele gemetselde tuinmuurtjes, deels met buisreling (nr. 61) (foto: Google streetview).

Bijzonder kenmerk: Getoogde portieken met keramische accenten.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering, gaafheid*. Van hoge waarde door de originele bouwstijl en als tamelijk zeldzaam woningtype voor die periode.

BIJ BENEDENRIJWEG 7 EN 9

Oorspronkelijke functie: Twee stallingen
 Huidige functie: Twee bedrijfsruimten
 Bouwjaar: ca. 1915

Beschrijving: Complex van 2 langwerpige deels vrijstaande lage gebouwen in straatwand. Eenlaags met zolder. Gevels rood metselwerk. Muurankers. Per pand garagedeur(en), vlieringluik, zadeldak met rode keramische holle pannen. Linker volume dakoverstek met windveer en bakgoot, rechter volume asymmetrische tuitgevel.

Bijzonder kenmerk: Gezwenkte gevelbeëindiging van asymmetrische gevel.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering.* Van hoge waarde als markante voormalige stallingen aan een steeg, waardevol door de klassieke bescheiden volumes en de ambachtelijke architectuur.

BIJ KERKSINGEL 9

Oorspronkelijke functie: Stalling en tuinmuur
 Huidige functie: Bedrijfsruimte
 Bouwjaar: ca. 1915

Beschrijving: Voormalige stalling, ter weerszijden begrensd door tuinmuren en monumentale boom. Eenlaags met zolder. Straatgevel en linkergevel gepleisterd en witgesausd. Rechtergevel zachtrood metselwerk. Muurankers. Dubbele opgeklampte deuren, vlieringluik. Overstekend zadeldak met blauwgesmoorde holle pannen. Windveer, goot achter boeideel. Tuinmuur met ezelsrug van gele stenen.

Bijzonder kenmerk: Zolderluik met gesmede schanieren.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering en gaafheid.* Van hoge waarde door de markante ligging tussen tuinmuren, door het traditionele volume en dito architectuur met eenvoudige details.

SINT JORISSTRAAT 8/KERKSINGEL 8

Oorspronkelijke functie: Winkel en bovenwoningen
Huidige functie: Winkel en bovenwoningen
Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Complex op samengestelde plattegrond. Twee lagen (met kap). Sint Jorisstraat 8: brede winkel (neorenaissance) met bovenwoning in de kap. Samengestelde gevel van rood metselwerk met gekleurd sierwerk boven kozijnen. Gewijzigde kozijnen en vensters. Overstekende kroonlijst op sierlijke consoles. Kerksingel: Ambachtelijk traditionalisme. Kerksingel 8: bedrijfsruimte. Rood metselwerk met getoogde gevelopeningen en deels originele ijzeren ramen. Overstekend flauw hellend zadeldak (blauw-

gesmoorde pannen, windveren). Links daarvan ('nr. 7'): bedrijfsruimte met bovenwoning. Geel metselwerk met getoogde gevelopeningen en geprofileerde gootlijst onder schilddak met blauw gesmoorde pannen. Gewijzigde gevelvulling. Bijzonder kenmerk: Sint Jorisstraat: Brede sierlijst, Kerksingel: traditionele ambachtelijke volumes.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, conservering*. Van hoge waarde als markant onderdeel van de straatwand van de Kerksingel en de ambachtelijke architectuur, aan de Sint Jorisstraat als onderdeel van gevelwand met reeks winkelpanden in siermetselwerk.

SINT JORISSTRAAT 11/MOLENSTEEG 2

Oorspronkelijke functie: Bedrijfsruimte met woning
Huidige functie: Bedrijfsruimte (winkel) met woning
Bouwjaar: ca. 1900 (kerndatum mogelijk ouder)

Beschrijving: Hoekpand op samengestelde plattegrond. Nok parallel aan de Sint Jorisstraat. Eenlaags met forse kap (aanbouw 2 lagen met plat dak). Ambachtelijk traditionalisme. Pleisterwerk in blokverband, witgesausd. Sierwerk boven originele kozijnen. Schilddak met blauwgesmoorde holle pannen. Aangekapte dakkapel. Rondom getimmerde bakgoot op consoles.

Bijzonder kenmerk: N.v.t.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, conservering*. Van hoge waarde als voorbeeld van fors volume in de dorpskern. Passend onderdeel van straatwand. Van hoge waarde vanwege sobere bouwstijl met referenties aan een oudere bouwkeren.

KERKSINGEL 14

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1930

Beschrijving: Tuitgevel in straatwand, terugliggend naast nr. 15. Eenlaags met kapverdieping. Trapezi-umvormige erker met brede boeilijst. Rechts steegje. Interbellum/Delftse Schoolstijl. Rode baksteen met trasraam. Zijgevel lichtere baksteen, origineel voegwerk. Siermetselwerk zoals rollagen, vlechtwerk in gevelbeëindiging en schuin gemetselde waterslagen. Originele kozijnen en vensters met glas in lood bovenlichten. Originele voordeur. Zadeldak met blauwgesmoorde oude holle pannen. Getimmerde bakgoot.

Bijzonder kenmerk: Vlechtwerk in kopgevel.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering, gaafheid.* Van hoge waarde als voorbeeld van eenvoudige middenstandswoning als onderdeel van gesloten singelwand. Van hoge waarde vanwege sobere bouwstijl met authentieke details.

KERKSTEEG 4-10 (EVEN), SCHEPENENSTRAAT 2

Oorspronkelijke functie: Woningen
 Huidige functie: Woningen
 Bouwjaar: 1926

Beschrijving: Reeks arbeiderswoningen, links vrijstaand. Eenlaags met kapverdieping. Interbellumstijl. Rode baksteen, origineel voegwerk. Siermetselwerk zoals rollagen en schuin gemetselde waterslagen. Originele dubbele kozijnen, deels originele voordeuren en vensters met geel glas in de bovenlichten. Overstekend zadeldak met rode holle pannen en windveer. Dakkapellen. Getimmerde bakgoot op consoles. Bijzonder kenmerk: Originele vensters met siermetselwerk.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, gaafheid.* Van hoge waarde als vrij gaaf voorbeeld van een rij arbeiderswoningen. Van hoge waarde vanwege sobere bouwstijl met authentieke details.

LAGENDIJK 54

Oorspronkelijke functie: Woningen en bedrijfsruimte
 Huidige functie: Woning(en)
 Bouwjaar: ca. 1900 (nr. 54, 56 mogelijk ouder)

Beschrijving: Langwerpig vrijstaand samengesteld volume. Eenlaags met kapverdieping. Ambachtelijk traditionalisme. Metselwerk met (getoogd) sierwerk rond kozijnen, origineel voegwerk. Muurankers. Overstekende zadeldaken met rode oude holle pannen en windveren. Originele kozijnen, deels originele vensters. Voortuin. Linker (lager) volume (voorheen mogelijk 2 woningen) gele baksteen, gepleisterde plint. Opgeklampte luiken. Centrale gemetselde schoorsteen. Getimmerde bakgoot op consoles. Rechter volume

(voorheen mogelijk bedrijfsruimte) rode baksteen met uitspringende muurdammen. Dakkapellen, eenvoudige bakgoot. Origineel zolderkozijn met luiken en gedeelde bovenlichten.

Bijzonder kenmerk: Contrast van gele en rode landelijk vormgegeven volumes.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering, gaafheid.* Van hoge waarde als vrij gaaf voorbeeld van voormalige landarbeiderswoningen met bedrijfsruimte. Passend onderdeel van groene setting. Van hoge waarde vanwege sobere bouwstijl met authentiek metselwerk.

MOLENSTEEG 8

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1900 (verbouwdatum 1955)

Beschrijving: Vrijstaand pand op samengestelde plattegrond. Ambachtelijk traditionalisme met neo-rennaissance invloed. Nok parallel op de Molensteeg. Eenlaags met kap. Rood metselwerk, entree en hoeken 1 kop naar voren springend. Geprofileerde lijstgoot. Zijgevels geel metselwerk. Muurankers. Sierwerk boven originele kozijnen. Schuifvensters met glas-inlood. Zadeldak met blauwgesmoorde holle pannen. Dakkapel. Ondiepe voortuin, achtertuin met monumentale bomen.

Bijzonder kenmerk: Imposante lijstgoot.

Motivering: *Samenhang en context, conservering, gaafheid.* Van hoge waarde als statig voorbeeld van middenstandswoning in landelijke stijl. Van hoge waarde vanwege zorgvuldige uitwerking.

MOLENSTEEG 16

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1925

Beschrijving: Vrijstaand pand op samengestelde plattegrond. Interbellum, Delftse School. Nok dwars op de Molensteeg. Arkel (kleine erker) aan entree(tuit)gevel. Linker langsgevel tweelaags, voorzien van kleine serre met balkon. Voor het overige eenlaags met kap. Bruinrood metselwerk met sierwerk. Schilddak met rode holle pannen. Leipannen op arkel. Gemetselde schoorsteen. Meeontworpen dakkapel rechter dakvlak. Aan weerszijden omlopende uitgetimmerde bakgoot op consoles. Tuin aan serre- en achtergevel, hoog

opgaand groen.
 Bijzonder kenmerk: Pittoreske erker.

Motivering: *Samenhang en context, representativiteit, conservering, gaafheid.* Van hoge waarde vanwege vrij zeldzame bouwstijl met passende details en eigenzinnige 'dwarse' setting.

RINGDIJK 64

Oorspronkelijke functie: Korenmolen
 Huidige functie: Bedrijfsruimte
 Bouwjaar: 1843

Beschrijving: Oorspronkelijk vrijstaand kegelvormig volume op ronde plattegrond. Ambachtelijk traditionalisme. Tweelaags (oorspronkelijk hoger). Witgesausd pleisterwerk met eenvoudig sierwerk boven kozijnen. Muurankers. Plat dak (niet origineel). Ingebroken gevelopeningen.
 Bijzonder kenmerk: Uniek volume.

fysieke herinnering aan een ambachtelijke molen.
 Landmark.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid.* Van hoge waarde door de

RINGDIJK 86

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Vrijstaand pand op rechthoekige plattegrond, onderdeel van straatwand. Tuitgevel met kroonlijst dwars op de dijk. Ambachtelijk traditionalisme. Eenlaags met kapverdieping. Geel metselwerk met sierwerk. Muurankers. Vernieuwde gevelvulling. Zadeldak met rode holle pannen. Gemetselde centrale schoorsteen. Aan weerszijden omlopende uitgetimmerde bakgoot op consoles.
 Bijzonder kenmerk: Kroonlijst.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering*. Van hoge waarde vanwege bijzonder verzorgde traditionele bouwstijl met zorgvuldige baksteendetails.

VERLENGDE KERKWEG 21

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1925

Beschrijving: Vrijstaand pand op rechthoekige plattegrond. (Aanbouw zonder beeldbepalende waarde.) Traditionalisme, invloed neorenaissance. Nok parallel aan Kerkweg. Eenlaags (verhoogde ligging) met kapverdieping. Serre met balkon aan rechter zijgevel. Rood metselwerk met sierwerk boven getoogde gevelopeningen en als fries. Grijs plint. Entreenis met bordes. Gevelvulling vernieuwd. Overstekend mansarddak met blauwgesmoorde kruispannen en windveren. Gemetselde schoorsteen. Gefigureerde dakgoot op

consoles. Tuin rondom.
 Bijzonder kenmerk: Symmetrische voorgevel.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, conservering*. Van hoge waarde vanwege vrije ligging en zorgvuldige architectuur met bijzonder metselwerk.

WESTMOLENDIJK 4 (NOORD)

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1880

Beschrijving: Tuitgevel haaks op straatwand (dijk), rechts vrijstaand. Vrijwel vierkante plattegrond. Eenlaags met kapverdieping. Relatief verzonken (door ophogen dijk). Traditioneel-ambachtelijke stijl. Gele baksteen, origineel voegwerk. Kleurig siermetselwerk zoals (getoogde) rollagen en gevelbeëindiging. Muurankers. Voorzijde vernieuwde gevelvulling. Zadeldak met rode oude holle pannen. Rechts getimmerde bakgoot, links zinken goot. Origineel hekwerk ter plaatse van privéstoeep.

Bijzonder kenmerk: Origineel hekwerk.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering.* Van hoge waarde als voorbeeld van eenvoudige dijkwoning als onderdeel van een gesloten straatwand/dijk. Van hoge waarde vanwege sobere bouwstijl met authentieke metselwerkdetails.

WESTMOLENDIJK 4 (ZUID)

Oorspronkelijke functie: Woning met tuinmuur
 Huidige functie: Woning met tuinmuur
 Bouwjaar: ca. 1880

Beschrijving: Kleine tuitgevel haaks op straatwand (dijk), links tegen tuinmuur gebouwd. Langwerpige plattegrond. Eenlaags met kapverdieping. Relatief verzonken (door ophogen dijk). Traditioneel-ambachtelijke stijl. Gele baksteen, origineel voegwerk. Siermetselwerk zoals (getoogde) rollagen en gevelbeëindiging. Muurankers. Originele kozijnen. Zadeldak met rode oude holle pannen. Links een getimmerde bakgoot. Links deels authentieke gemetselde tuinmuur met ezelsrug, ingebroken doorgang. Origineel hekwerk

ter plaatse van privéstoeep.

Bijzonder kenmerk: Lange tuinmuur.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, representativiteit, conservering.* Van hoge waarde als voorbeeld van eenvoudige dijkwoning als onderdeel van een gesloten straatwand/dijk. Van hoge waarde vanwege sobere bouwstijl met authentieke metselwerkdetails.

WESTMOLENDIJK 10

Oorspronkelijke functie: Woning met bedrijfsruimte
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1900 (volgens opschrift: 1830)

Beschrijving: Langsgevel haaks op straatwand (dijk). Langwerpige plattegrond. Eenlaags met kap. Onderwoning aan Molensteeg. Traditioneel-ambachtelijke stijl. Witgesausd pleisterwerk. Voorzijde originele kozijnen, buitenluiken en hooiluik, deels originele kozijnvulling. Langgerekt zadeldak met blauwgesmoorde oude holle pannen (voordakvlak). Achterdakvlak loopt langer door naar Molensteeg. Gemetselde schoorsteen. Getimmerde bakgoot op geprofileerde consoles. Oorspronkelijk koetsierswoning met stalling t.b.v. rechts

naastgelegen dokterswoning.
 Bijzonder kenmerk: Langsgevel tussen de kopgevels.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering.* Van hoge waarde als voorbeeld van eenvoudige dijkwoning als onderdeel van een gesloten straatwand/dijk. Van hoge waarde vanwege sobere bouwstijl met authentieke metselwerkdetails.

WESTMOLENDIJK 12

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1920

Beschrijving: Kopgevel haaks op straatwand (dijk), links vrijstaand. Achtergevel (Molensteeg) uitgevoerd als voorgevel. Vierkante plattegrond. Eenlaags met kapverdieping en vliering, onderwoning aan Molensteeg. Interbellum, Expressief baksteentraditionalisme. Donkerrode baksteen, deels gesinterd, trasraam van boerengrauw. Origineel voegwerk. Siermetselwerk zoals (uitwaaiende) rollagen en siertop. Linkergevel ('wachtgevel') gepleisterd. Originele samengestelde kozijnen. Natuurstenen waterslagen. Aan voorzijde

originele gevelvulling met buitenluiken, originele voordeur. Overstekend zadeldak met rode holle pannen en windveren. Gemetselde schoorsteen. Gemetselde verhoogde privéstoeep.

Bijzonder kenmerk: Rond kozijn boven entree.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering.* Van hoge waarde als voorbeeld van dijkwoning met twee voorkanten en als onderdeel van een (voorheen) meer gesloten straatwand. Van hoge waarde vanwege expressieve bouwstijl met authentieke details.

WESTMOLENDIJK 16-18 (EVEN)

Oorspronkelijke functie: Woningen met bedrijfsruimte
Huidige functie: Woningen met bedrijfsruimte
Bouwjaar: ca. 1900 (kerndatum mogelijk ouder)

Beschrijving: Vrijstaand volume op langwerpige plattegrond, nok parallel aan de dijk. Eenlaags met kap, onderwoning aan Molensteeg. Traditioneel-ambachtelijke stijl. Blikvanger. Dijkgevel vrij symmetrisch. Donkerrode baksteen met getoogd siermetselwerk en gefigureerde kunststeen sluitstenen. Zij- en achtergevels deels gele steen, deels gepleisterd in (ongesausd) blokverband. Muurankers. Originele kozijnen, deels originele kozijnvulling. Langgerekt zadeldak met blauwgesmoorde holle pannen. Gemetselde schoor-

stenen. Aan de voorzijde een kleine dakkapel. Zinken mastgoten.

Bijzonder kenmerk: Voorgevel met statige symmetrische sfeer, achtergevel industriële uitstraling.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, zeldzaamheid.* Van hoge waarde als eenvoudige dubbele dijkwoning met uitstraling naar alle richtingen als onderdeel van een deels gesloten straatwand/dijk. Van hoge waarde vanwege verschillende bouwstijlen met authentieke metselwerkdetails.

WESTMOLENDIJK 31

Oorspronkelijke functie: Woning met stoephek
Huidige functie: Woning met stoephek
Bouwjaar: ca. 1910

Beschrijving: Tuitgevel, nok haaks op de dijk. Links stenen trap naar polderniveau. Onderdeel van gesloten straatwand. Relatief verzonken ligging door latere dijkverhoging. Eenlaags met kapverdieping en onderwoning. Traditioneel-ambachtelijke bouwstijl. Symmetrische opzet. Rood metselwerk met sierwerk boven kozijnen. Origineel voegwerk. Wielvenster in top. Tuitafdekking gepleisterd. Muurankers. Bakgoot. Zadeldak met rode holle pannen, gemetselde schoorstenen. Gietijzeren hek voor verdiepte privéstoep.

Bijzonder kenmerk: Hekwerk.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering.* Van redelijk hoge waarde door de traditionele tuitgevel met metselwerkdetails, markant silhouet.

WESTMOLENDIJK 37-39 (ONEVEN)

Oorspronkelijke functie: Bedrijfs-/verenigingsruimte
 Huidige functie: Nr. 35 bedrijfsruimte (35), nr. 37 woning, nr. 39 winkel/zaalfunctie
 Bouwjaar: ca. 1940 (kerndatum ca. 1900)

Beschrijving: Deels vrijstaand volume op langwerpige plattegrond. Nok parallel aan de dijk. Eenlaags met kap en onderwoning, nr. 37 later verhoogd. (Aangebouwde volumes -Gieterijstraat- zonder beeldbepalende waarde.) Eclectische bouwstijl met Waterstaatsinvloed. Witgesausd pleisterwerk met sierwerk (samengestelde pilasters). Linkerdeel (voormalig nr. 35 en nr. 37) eenvoudige gevel met symmetrie en identieke samengestelde gevelopeningen met geprofileerde

lateien en uitgemetselde waterslagen. Rechterdeel (nr. 39) rijker uitgevoerd, eveneens symmetrisch met enkelvoudige gevelvulling. Muurankers. Langgerekt schilddak met blauwgesmoorde holle pannen. Gemetselde schoorstenen. Links twee kleine dakkapellen. Voorzijde geprofileerde lijstgoot. Oorspronkelijke gevelopbouw verscholen achter latere dijkverhoging. Bijzonder kenmerk: Serie van gepleisterde pilasters.

Motivering: *Ontstaansgeschiedenis, samenhang en context, zichtbaarheid, zeldzaamheid.* Van hoge waarde als voormalige uniforme langgerekte straatwand, vanwege de bijzondere bouwstijl met authentieke pleisterwerkdetails.

WESTMOLENDIJK 97

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Vrijstaand volume op langwerpige plattegrond, nok parallel aan de dijk. (Aangebouwd hedendaags volume zonder beeldbepalende waarde.) Eenlaags met kap en onderwoning. Relatief laag gelegen door dijkverhoging. Traditioneel-ambachtelijke stijl. Vrij symmetrische gevelindeling. Gele baksteen met siermetselwerk. Rechter zijgevel (tuitgevel) met gepleisterde afdekking. Muurankers. Zadeldak met blauwgesmoorde holle pannen. Houten bakgoot op boeideel met consoles.

Bijzonder kenmerk: Traditioneel-ambachtelijke voor-gevel.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid, conservering.* Van hoge waarde als eenvoudige dijk-woning. Blikvanger, deels doordat de dijk als zodanig ter plaatse afloopt naar polderniveau. Van hoge waarde vanwege de ambachtelijke bouwstijl met authentieke metselwerkdetails.

REDELIJK HOOG GEWAARDEERDE PANDEN

BENEDENRIJWEG 47

Oorspronkelijke functie: Woning
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1935

Beschrijving: Vrijstaande woning. Sober traditionalisme met enige invloed van het Nieuwe Bouwen. Eenlaags met kap. Nok haaks op de straat. Zachtrood metselwerk in halfsteensverband. Sierwerk rond gevelopeningen, originele voordeur, glas-in-lood zijgevelraam. Overstekend zadeldak met rode tuile du nordpannen. Gemetselde schoorsteen. Mogelijk originele dakkapel. Overstekende, iets omgezette bakgoten. Originele tuinmuurpenanten (foto: Google streetview).

Bijzonder kenmerk: Blankhouten voordeur.

Motivering: *Samenhang en context, conservering.* Van redelijk hoge waarde door de markante spitse verschijningsvorm en door de sobere architectuur met enkele originele elementen.

BENEDENRIJWEG 49-51 (ONEVEN)

Oorspronkelijke functie: Woningen
 Huidige functie: Woningen
 Bouwjaar: 1939

Beschrijving: Twee-onder-een-kapwoningen. Samengesteld volume. Gespiegeld, tweelaags met kap. Nok parallel aan de straat. Baksteentrationalisme met moderne invloeden. Rechthoekige erker, waarvan het dak doorloopt als entreluifel. Rode baksteen in kettingverband, trasraam donkerrood. Siermetselwerk boven etagekozijnen. Originele voordeuren. Overstekend schilddak met blauwgesmoorde tuile du nordpannen. Gemetselde schoorstenen. Uitgetimmerde, iets

omlopende bakgoot. Nr. 51 bezit origineel gemetseld tuinmuurtje met buisreling (foto: Google streetview). Bijzonder kenmerk: Originele voordeuren.

Motivering: *Samenhang en context, conservering.* Van redelijk hoge waarde door de originele bouwstijl en als tamelijk zeldzaam woningtype voor die periode.

KERKSINGEL 7

Oorspronkelijke functie: Onbekend
 Huidige functie: Bedrijfsruimte (horeca)
 Bouwjaar: ca. 1930 (kerndatum 19e eeuws)

Beschrijving: Onderdeel van straatwand, rechts vrijstaand. Nok haaks op de singel. Eenlaags met kapverdieping. Traditioneel-ambachtelijke stijl. Geel metselwerk met rood sierwerk boven de gevelopeningen. Origineel voegwerk. Muurankers. Gecementeerde grijs geschilderde plint. Deels originele vensterkozijnen. Schilddak met blauwgesmoorde dakpannen. Geprofileerde, omgezette daklijst.
 Bijzonder kenmerk: Markante lijstgevel.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid.* Van redelijk hoge waarde als historisch en blikvangend volume in de singelwand en door de traditionele architectuur met passende ornamenten.

KERKWEG 12-51 (EVEN EN ONEVEN, NR. 33 IS GESLOOPT)

Oorspronkelijke functie: Woningen
 Huidige functie: Woningen
 Bouwjaar: ca. 1910

Beschrijving: Reeksen van twee tot elf geschakelde woningen. Onderdeel van tamelijk gesloten straatwand. Traditioneel-ambachtelijke architectuur. Voorgevels van rood metselwerk, sierwerk rond gevelopeningen en onder dakgoot. Gepleisterde plint. Kopgevels van geel metselwerk. Muurankers. Deels originele kozijnen. Geprofileerde dakgoot (op geornamenteerde nokken). Overstekend mansardedak met blauwgesmoorde kuispannen en windveren. Ondiepe voortuinen met smeedijzeren hekwerk. In oorsprong mogelijk

identieke rijen vóór nr. 12 (even en oneven); overigens loopt het woningtype door tot ná Kerkweg 51 (even en oneven; buiten het plangebied).
 Bijzonder kenmerk: Klassieke arbeiderswoningen.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid.* Van redelijk hoge waarde door de karakteristieke bescheiden volumes en de seriematigheid die bepalend is voor de Kerkweg. Daarnaast van redelijk hoge waarde door de traditioneel-ambachtelijke architectuur.

RINGDIJK 1

Oorspronkelijke functie: Bedrijfsruimte/woning
 Huidige functie: Bedrijfsruimte (horeca)
 Bouwjaar: ca. 1900 (kerndatum mogelijk ouder)

Beschrijving: Hoekpand, onderdeel van gesloten straatwand. Eenlaags met kapverdieping en onderwoning (Benedenrijweg). Traditioneel-ambachtelijke architectuur. Symmetrische voorgevel met in- en uitzwenkende uiteinden bij het dak. Witgesausd pleisterwerk. Stenen waterslagen Siermetselwerk als gevelbeëindiging. Muurankers. Schilddak met blauwgesmoorde dakpannen.

Bijzonder kenmerk: Gezwenkte gevel.

Motivering: *Zichtbaarheid, conservering*. Van redelijk hoge waarde door de traditioneel-ambachtelijke massa op een historisch belangrijk kruispunt. Markante ligging. Tevens van redelijk hoge waarde wegens mogelijk historische kern.

RINGDIJK 10-12 (EVEN)

Oorspronkelijke functie: Woning met bedrijfsruimte
 Huidige functie: Woning met winkel
 Bouwjaar: ca. 1900 (kerndatum mogelijk ouder)

Beschrijving: Breed pand op nagenoeg vierkante plattegrond, onderdeel van gesloten straatwand (aanbouw achterzijde zonder beeldbepalende waarde.) Rechts terugliggende bebouwing. Eenlaags met kapverdieping. Traditioneel-ambachtelijke architectuur. Rood metselwerk. Links woongedeelte met getoogd sierwerk boven kozijnen. Rechts winkelpui. Geprofileerde gootlijst. Afgeplat schilddak met blauwgesmoorde holle dakpannen. Grove dakkapel. Origineel loodwerk op hoekkepers.

Bijzonder kenmerk: Ambachtelijk volume.

Motivering: *Zichtbaarheid, conservering*. Van redelijk hoge waarde door de traditioneel-ambachtelijke massa in de historische straatwand. Tevens van redelijk hoge waarde wegens metselwerk(details) en mogelijk historische kern.

RINGDIJK 18-24 (EVEN)

Oorspronkelijke functie: Bedrijfsruimte met bovenwoningen

Huidige functie: Bedrijfsruimte met bovenwoningen

Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Gedeeltelijk vrijstaand complex (langwerpige plattegrond), onderdeel van straatwand (dijkbebouwing). Achteraanbouw zonder beeldbepalende waarde. Nok parallel aan de dijk. Invloed neoclassicisme. Symmetrische gevel, twee lagen met kap, centraal een gevelopbouw. Lichtgrijs gesausd metselwerk met sierwerk rondom (getoogde) gevelopeningen. Winkelentree tussen etalagekozijnen, puivulling nr. 18 aangepast. Zwarte plint. Muurankers. Etagekozijnen

met (schuif)vensters. Schilddak met steekkap, blauwgesmoorde dakpannen. Geprofileerde lijstgoot. Bijzonder kenmerk: Getrapte gevelverhoging met bolornament.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid.* Van redelijk hoge waarde door het forse sprekende volume en de originele bouwstijl met passende ornamenten.

RINGDIJK 98

Oorspronkelijke functie: Woning

Huidige functie: Woning

Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Laag pand, onderdeel van gesloten straatwand. Nok parallel aan de dijk. Relatief verzonken ten gevolge van dijkverhoging. Eenlaags met kapverdieping en onderwoning. Traditioneel-ambachtelijke architectuur. Rood metselwerk met sierwerk boven kozijnen, deels origineel voegwerk. Eenvoudige bakgoot op klossen. Zadeldak met rode dakpannen. Rechts windveer. Gemetselde schoorsteen. Bijzonder kenmerk: Bijzonder klein pand.

Motivering: *Samenhang en context, representativiteit.* Van redelijk hoge waarde door de traditioneel-ambachtelijke massa in de historische straatwand. Tevens van redelijk hoge waarde wegens metselwerkdetails.

SINT JORISSTRAAT 10, 10A

Oorspronkelijke functie: Winkel met bovenwoning
 Huidige functie: Winkel met bovenwoning
 Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Pand, onderdeel van gesloten straatwand. Eenlaags met kapverdieping achter lijstgevel. Eclectische bouwstijl. Rood metselwerk met gekleurd sierwerk boven etagekozijnen en als fries. Origineel voegwerk. Geprofileerde kroonlijst op gefigureerde klossen.

Bijzonder kenmerk: Gekleurd metselwerk onder daklijst.

Motivering: *Samenhang en context, conservering.* Van redelijk hoge waarde door de eclectische bouwstijl en als onderdeel van historische straatwand. Tevens van redelijk hoge waarde wegens metselwerkdetails.

SINT JORISSTRAAT 13

Oorspronkelijke functie: Bedrijfsruimte met woning
 Huidige functie: Bedrijfsruimte met woning
 Bouwjaar: ca. 1920 (kerndatum mogelijk ouder)

Beschrijving: Winkelfront op langwerpige plattegrond. Rechts vrijstaand. Onderdeel van gesloten straatwand. Nok dwars op de straat. Eenlaags met kapverdieping. Traditioneel-ambachtelijke architectuur. Witgesausd pleisterwerk. Voorgevel in blokverband. Eenvoudige bakgoot op gefigureerde consoles. Overstekend afgewolfd zadeldak met blauwgesmoorde kruispannen en windveren. Gemetselde schoorsteen.

Bijzonder kenmerk: Afbeelding van varken in plint (vermoedelijk voormalige slagerij).

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid.* Van redelijk hoge waarde door de traditioneel-ambachtelijke massa in de historische straatwand. Tevens van redelijk hoge waarde wegens pleisterwerkdetails.

WESTMOLENDIJK 14

Oorspronkelijke functie: Woning met bedrijfsruimte
 Huidige functie: Woning met bedrijfsruimte
 Bouwjaar: ca. 1900

Beschrijving: Vrijstaand op langwerpige plattegrond (Onderdeel van voormalige meer gesloten straatwand.) Rechter aanbouw en platte aanbouw aan Molensteeg zonder beeldbepalende waarde. Nok parallel aan de straat. Tuitgevels ter weerszijden. Eenlaags met kapverdieping en onderwoning. Symmetrische opzet, klassieke geornamenteerde etalagepui ter rechterzijde. Traditioneel-ambachtelijke architectuur. Witgesausd pleisterwerk. Muurankers. Geprofileerde lijstgoot. Zadeldak met rode oude holle pannen. Mogelijk ooit

twee kleine woningen.
 Bijzonder kenmerk: Lijstgoot.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid.* Van redelijk hoge waarde door de traditioneel-ambachtelijke massa aan de dijk.

WESTMOLENDIJK 33-35 (ONEVEN)

Oorspronkelijke functie: Woningen
 Huidige functie: Woning
 Bouwjaar: ca. 1930

Beschrijving: Langsgevel, waarachter twee volumes. Onderdeel van gesloten straatwand. Eenlaags met kapverdieping (mansardekap) achter schijngevel. Interbellumbouwstijl. Voordeuren ter weerszijden. Rood metselwerk met sierwerk als speklagen en bovenkozijnen. Origineel voegwerk. Op etage deels originele kozijnen, en deels originele vensters. Geprofileerde kroonlijst op geornamenteerde consoles. Bijzonder kenmerk: Etagevensters met gekleurd glas.

Motivering: *Samenhang en context, zichtbaarheid.* Van redelijk hoge waarde door de compositie van lange gemetselde gevel met kroonlijst en originele details.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

CONCLUSIES

De cultuurhistorie van het centrum van Ridderkerk concentreert zich langs een aantal lijnen. Dit zijn dezelfde lijnen waarlangs Ridderkerk in de afgelopen eeuwen is ontstaan. Hoewel deze lijnen met de bouw van het winkelcentrum zijn onderbroken, is de historische ontwikkeling van Ridderkerk langs de Ringdijk/Westmolendijk, de Lagendijk, de Kerkstraat en rond de Kerksingel duidelijk zichtbaar.

In het onderzoeksgebied hebben 12 landschappelijke en stedenbouwkundige structuren een cultuurhistorische waardering gekregen. 5 structuren zijn van zeer hoge waarde, 5 structuren zijn van hoge waarde en 2 structuren zijn van redelijk hoge waarde.

In het onderzoeksgebied hebben 46 cultuurhistorisch waardevolle panden en ensembles van panden een cultuurhistorische waardering gekregen. 10 panden/ensembles zijn van zeer hoge waarde, 24 panden/ensembles zijn van hoge waarde en 12 panden/ensembles zijn van redelijk hoge waarde.

Naast de nieuw gewaardeerde panden kent het onderzoeksgebied 21 Rijksmonumenten en 6 gemeentelijke monumenten. Aangezien deze middels de Monumentenwet 1988 of de Monumentenverordening zijn beschermd, zijn deze niet nader beschreven en van een waardering voorzien.

Bovenstaande cultuurhistorische waarden zijn verbeeld in een cultuurhistorische waardenkaart die als basis kan dienen voor de vertaling van dit onderzoek naar het gemeentelijke bestemmingsplan.

AANBEVELINGEN

Regeling in het bestemmingsplan

Bij het opstellen van de cultuurhistorische waardenkaart is Dorp, Stad en Land (DSL) uitgegaan van drie waarderingscategorieën: zeer hoog (rood), hoog (oranje) en redelijk hoog (geel). Het is aan te bevelen om per categorie een eigen cultuurhistorische regeling in het bestemmingsplan op te nemen.

Wat betreft de ‘zeer hoog’ en ‘hoog’ gewaardeerde landschappelijke en stedenbouwkundige structuren stelt DSL aan te sluiten bij de beleidslijnen ‘behoud van karakter’ en continuïteit van karakter’ uit het erfgoedbeleid van de gemeente. Concreet betekent dit dat de betreffende structuren een dusdanig hoge cultuurhistorische waarde hebben dat het wenselijk is dat zij worden behouden. In de beschrijvingen van deze structuren (zie hoofdstuk 3) is aangegeven wat de behoudenswaardige onderdelen zijn. Indien behoud niet mogelijk is beveelt DSL bij eventuele sloop en nieuwbouw zoveel mogelijk aan te sluiten op de cultuurhistorische waarde in de omgeving.

De ‘redelijk hoog’ gewaardeerde structuren zijn weliswaar ondersteunend aan het totaal van cultuurhistorische waarden maar zijn op zichzelf aangetast. De beschermde regeling in het bestemmingsplan kan zich richten op het vastleggen van de contouren van de structuren in de enkelbestemming. Hier geldt de Ridderkerkse beleidslijn ‘inspiratie en respect’. DSL adviseert de gemeente bij nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk rekening te houden met de bestaande cultuurhistorische structuren.

De ‘zeer hoog’ en ‘hoog’ gewaardeerde panden hebben een dusdanige hoge cultuurhistorische waarde dat het wenselijk is dat zij behouden blijven. Het gaat daarbij om de bouwmassa, gevelindeling, materialisering en kleurstelling zoals beschreven in hoofdstuk 3. Tevens adviseert DSL de gemeente onderzoek te doen naar de mogelijkheid om de ‘zeer hoog’ gewaardeerde panden aan te wijzen als gemeentelijk monument. Een toetsing van de waardering met die van de reeds aangewezen gemeentelijke monumenten kan onderdeel van dat onderzoek uitmaken.

Ook voor de ‘redelijk hoog’ gewaardeerde panden geldt dat zij ondersteunend zijn aan het totaal van cultuurhistorische waarden maar op zichzelf zijn aangetast. DSL stelt voor de bestaande bouwkundige structuur te behouden en sloop en nieuwbouw niet te stimuleren.

Begraafplaats Rusthof

In dit onderzoek is een beperkte beschrijving van de begraafplaats Rusthof opgenomen. Om een compleet beeld van de cultuurhistorische waarden van de begraafplaats te krijgen adviseert DSL een uitgebreid cultuurhistorisch onderzoek naar deze begraafplaats uit te voeren. Het onderzoek zou uit drie onderdelen moeten bestaan:

1. Waardering: een analyse en waardering van de historisch gegroeide structuur van de begraafplaats waarin alle componenten van de begraafplaats aan bod komen: de bebouwing, de beplanting, de paden, de grafvelden en de afzonderlijke graven.
2. Bescherming: aan de hand van bovenstaande bevindingen kan een keuze worden gemaakt uit verschillende typen bescherming van de cultuurhistorische waarde van de begraafplaats. Gedacht kan worden aan het

aanwijzen van (een gedeelte van) de begraafplaats als gemeentelijk monument. Mogelijk kan een aantal afzonderlijke graven als monument worden aangewezen. Tot slot biedt artikel 30 van de Verordening Algemene Begraafplaatsen Ridderkerk 2011 de mogelijkheid om graven op te nemen in een lijst van graven met historische betekenis.

3. Restauratie, onderhoud en beheer: daarnaast is het van belang in het onderzoek aandacht te besteden aan de staat waarin de begraafplaats en de graven zich bevinden.

Ruimtelijke kwaliteit

Verschillende, in dit rapport beschreven, landschappelijke- en stedenbouwkundige structuren zijn, ondanks hun cultuurhistorische waarden, aangetast. Zo zijn de voormalige watergang De Blaak en de typische lintbebouwing langs de Westmolendijk en de Ringdijk aangetast en onderbroken. Hoewel dit rapport zich richt op het in kaart brengen en beschermen van bestaande waarden, beveelt DSL de gemeente aan te onderzoeken hoe de aangetaste structuren kunnen worden hersteld. Op deze manier worden de bestaande cultuurhistorische waarden in het gebied duidelijker leesbaar en wordt de ruimtelijke kwaliteit versterkt.

Onderzoeksgebied

Tot slot, het onderzoeksgebied betreft slechts de kern van de gemeente Ridderkerk. De cultuurhistorische waarden houden echter niet op bij de grenzen van het bestemmingsplan. Om die reden heeft de gemeente er voor gekozen, voor dit onderzoek, een groter onderzoeksgebied dan het bestemmingsplangebied aan te wijzen. Ondanks dat blijft het aan te bevelen om het onderzoek nog verder uit te breiden langs de verschillende cultuurhistorisch waardevolle lijnen in Ridderkerk. Op deze manier komt het complete verhaal van de aanwezige cultuurhistorie van Ridderkerk in beeld.

